

T.C

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ
İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**İSLAM DÜNYASINDA POLİGAMİNİN CİNSEL YOLLA
BULAŞAN HASTALIKLARA ETKİSİ**

Yüksek lisans Tezi

Fatuma Omer Ali

İstanbul, Temmuz 2016

T.C

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ
İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**İSLAM DÜNYASINDA POLİGAMİNİN CİNSEL YOLLA
BULAŞAN HASTALIKLARA ETKİSİ**

Yüksek lisans Tezi

Fatuma Omer Ali

Danışman - Doç. Dr. İsmail Cebeci

İstanbul, Temmuz 2016

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

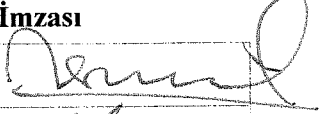
TEZ ONAY BELGESİ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ Anabilim Dalı İSLAM HUKUKU Bilim Dalı TEZLİ
YÜKSEK LİSANS öğrencisi FATUMA OMER ALI'nın İSLAM DÜNYASINDA
POLİGAMİNİN CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARA ETKİSİ adlı tez çalışması,
Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.07.2016 tarih ve 2016-27/14 sayılı kararıyla oluşturulan jüri
tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 26 / 07 / 2016

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Doç. Dr. İSMAİL CEBECİ	
2.	Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. ÖZGÜR KAVAK	
3.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. VECDİ AKYÜZ	

TEŞEKKÜR

Öncelikle Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden olan tez danışmanım Doç Dr. İsmail Cebeci'ye teşekkür etmek istiyorum. Yardıma ihtiyaç duyduğum ve araştırmamla ilgili sorularım olduğu zaman ofisinin kapısı benim için daima açıktı. Özellikle de konu seçimim konusundaki yardımı için ona her zaman müteşekkir olacağım. Beni sürekli teşvik etti ve çalışmamı kendi çabamın ürünü yapabilmem için beni harekete geçirerek kendi kararlarımı almama izin verdi.

Yolculuğumun en başından beri moral desteklerini esirgemeyen aileme ve en değerli arkadaşıma İhsan Özyürek teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle dünya genelindeki İlahiyat fakülteleri içerisinde en meşhur üniversitelerden biri olan El Ezher Üniversitesi mezunu babam Ömer Ali Talha çalışmamda kanıtlamak istediğim noktalar için kaynak ve deliller bulma hususunda bana çokça yardımda bulundu. Marmara Üniversitesindeki hocalarım da evinden uzak yabancı bir öğrenci olan bana her konudaki destekleriyle katkıda bulundular.

Son olarak, sarsılmaz destek, cesaretlendirme ve anlayışları için aileme, amcama, teyzelerim Prof. Lulu ve Zafra'ya, kardeşlerime, arkadaşlarım Fatma Adak and ailesine ve Neşe'ye ve geçen zahmetli yıllarım süresince beni destekleyen herkese teşekkür ediyorum. Yukarıda bahsetmediğim ama bana desteklerini sunan tüm değerli insanlara sevgilerimi sunuyorum.

Istanbul, 2016

Fatuma Omer Ali

ÖZET

HIV salgını yaklaşık 30 yıl önce ortaya çıkmış ve bugüne kadar genç yaşlı birçok insanın ölümüne sebep olmuştur. Kıta olarak Afrika, hastalığın görüldüğü insan sayısı olarak en yüksek istatistiklere sahiptir. Bu kıta genelinde HIV salgınının Sahraaltı Afrika ülkelerinde MENA bölgesine kıyasla sayıca daha yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. MENA bölgesi çoğunluk olarak müslüman ülkelere oluşmasıyla bilinir. Bu bölgedeki HIV yoğunluğu oldukça düşüktür. Bunun nedenlerinden biri de frengi, bel soğukluğu ve tedavi edilemez bir şekilde daha da çok yayılan HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara maruz bırakan bazı faktörleri yasaklayan katı islami kuralların bölgede kabul görmesi ve uygulanmasıdır.

İslamda poligami sıkı kurallar ekseninde izin verilen, dikkatle ve özel nedenlerle uygulanan bir sistemdir. İslamdaki katı poligami politikası sıklıkla anlaşmalı çoklu birliktelikle karıştırılır. Bu çalışma poligamiyi ve HIV'in yayılmasının azaltılmasındaki 100% etkisini ve poligaminin HIV le nasıl zıt bir ilişkisinin olduğunu açıklığa kavuşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Poligami, Eş zamanlı/anlaşmalı Çoklu Cinsel Partner, HIV ve STI'ler, evlilik, boşanma, suç ve Şer'i Hukuk, UNAIDS, Sahraaltı Afrikası ve AIDS ve İslami uygulamalar.

ABSTRACT

HIV epidemic has killed many young and old since its discovery 30 years ago. It is high in concentration in some countries than others. Continent wise, Africa accounts for the highest number of PLWHA. Within Africa, Sub-Saharan African countries account for higher number compared to MENA region. MENA is known to be composed of predominantly Muslim countries. The HIV prevalence in this region is very low. One of the reasons is found to be the strict Islamic rule forbidding factors exposing to different sexually transmitted diseases like syphilis, gonorrhea, and HIV which has become the most widely prevalent and incurable.

Polygamy in Islam is among the allowed but with strict condition as it is mostly practiced for specific reasons and carefully. The strict polygamy policy in Islam is often confused with concurrent multiple partnership. This thesis will clarify polygamy and how it is inversely related with HIV by demonstrating how this and other practices in Islam have 100% impact in reducing the spread of HIV.

Key words: Polygamy, Concurrent multiple sexual partner, HIV and STIs, marriage, Divorce, crime and Sharia Law, UNAIDS, Sub-Sahara Africa and AIDS and Islamic practices,

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR VE TERİMLER.....	V
GİRİŞ	1
1. METODOLOJİ	3
2. ARAŞTIRMA SORUSU	3
3. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ.....	3
4. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
5. HEDEFLER.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM İSLAMİ UYGULAMALAR VE SAĞLIK

1.1 ALKOL	12
1.1.1 Alkolün Vücuttaki Evreleri	13
1.1.2 Alkolün Organlara Etkisi	14
1.1.3 HIV Bağlamında Alkol ve Sağlık	15
1.1.4 Alkol ve Suç.....	17
1.1.5 Alkolün Doğmadan önce ve Doğuştan Sonra Çocuklardaki Etkisi	17
1.1.6 Alkol ve Ergen Hamileler (İstenmeyen Hamilelikler)	20
1.2 EVLENMEDEN ÖNCE BİRLİKTELİK (ZİNA).....	20
1.2.1 Evlilik Öncesi Cinsellik ve HIV	22
1.2.2 Evlilik Dışı Cinsellik.....	22
1.3 TİCARİ SEKS İŞÇİLİĞİ (CSW)	23
1.3.1 Ticari Seks İşçiliği ve Sağlık.....	23
1.4 SÜNNET OLMAK.....	24
1.4.1 Kadın Sünneti.....	25
1.4.2 Erkek Sünneti	26
1.5 BOŞANMA	27

1.6 DOMUZ TÜKETİMİ	29
1.7 İSLAMİN BU UYGULAMALARA BAKIŞ AÇISI	30
1.7.1 Alkol ve Madde Kullanımı	30
1.7.2 Evlilik Öncesi Ve Evlilik Esnasındaki Birliktelikler	34
1.7.3 İslam’ın Zina Görüşü	36

İKİNCİ BÖLÜM ÇOK EŞLİLİK VE DİN

2.1 ÜÇ İBRAHİMİ DİNDE ÇOK EŞLİLİĞİN TARİHİ	43
2.1.1 İslamda Çok Eşlilik تعدالزوجات	43
2.1.2 Hristiyanlıkta Çok Eşlilik	45
2.1.3 Yahudilikte Çok Eşlilik	46
2.2 ÇOK EŞİLİĞİN, ÇOKEŞLİ TOPLUMLARDAKİ ROLÜ	47
2.3 İSLAMDA ÇOK EŞLİ EVLİLİĞİN ŞARTLARI	49
2.4 İSLAMDA ÇOK EŞLİ EVLİLİĞİN KOŞULLARI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.4.1 Çok Eşlilik ve Savaş (Cinsiyet Oranı)	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM HIV, ÇOK EŞLİLİK (POLİGAMİ) VE İSLAM DÜNYASI

3.1 HIV VE İSLAM DÜNYASI	59
3.2 MENA BÖLGESİ’NDE HIV	62
3.3 SAHRA-ALTI ÜLKELERDE HIV	67
3.4 HIV VE ÇOK EŞLİLİK	71
3.5 AFRİKA’DAKİ MÜSLÜMAN NÜFUS ARASINDAKİ HIV’E ÇOK EŞLİLİĞİN ETKİSİ	75
SONUÇ	76
KAYNAKÇA	83

FIGÜR LİSTESİ

Şekil 1: Alkolün Vücuttaki Evreleri	13
Şekil 2: Alkolün Organlara Etkisi.....	14
Şekil 3: Alkolün Yüz Hatlarındaki Etkileri	18
Şekil 4: Alkolik Anneden Doğuştan Hastalıklarla Doğmuş Çocuklar.....	19
Şekil 5: Resim MENA Bölgesi	63
Şekil 6: Resim Sahra-altı'nda HIV ve Müslümanlar	69
Şekil 7: Resim MENA'daki Anahtar Nüfus Arasındaki Kesişme	70
Şekil 8: HIV ve Çok Eşlilik Arasındaki İlişki	74

KISALTMALAR VE TERİMLER

AIDS	Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu
AIS	AIDS Uluslararası İstatistikler
ART	Retroviral karşıtı tedavi
CDC	Hastalık Kontrol Merkezi
C.K.N	Cilt Kitab/kısım ve Hadis Numara
CSWs	Ticari Seks İşçiliği
DHS	Demografik Sağlık Araştırması
FASD-	Ölümcül Alkol Spektrumu Sendromu
FGM/C	Klitoris Çıkartımı/Kadın Sünneti
HIV	İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü
IDUs	Enjekte eden uyuşturucu kullanıcıları
MARP	Risk Nüfusu
MoH	Sağlık Bakanlığı
MSM	Erkeklerle cinsel ilişkiye giren erkekler
MTCT	Anneden çosuga aktarım
NAP	Ulusal AIDS programı
PLWHA	HIV ve AIDS'le yaşayan insanlar
STIs	Cinsel Yolla Yayılan Hastalıklar
UN	Birleşmiş Milletler
UNAIDS	HIV ve AIDS Birleşmiş Milletler Programı

UNFPA

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

WHO

Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Son dönemlerde İslami uygulamalar, farklı nedenlerden dolayı dikkat çekmektedir. Bugün dünyada en büyük ikinci din olan İslam kendi içerisinde bir sisteme ve müntesipleri tarafından yaşam kuralları olarak kabul edilen kurallar bütününe sahiptir. Bu tez bunu göz önünde tutarak, İslam dininin yaşayış biçimi olarak nasıl hizmet ettiğini ve bu dinin özellikle sağlık olmak üzere bazı toplumsal konulara olan eşsiz yaklaşımını açıklamak üzere hazırlanmıştır. Bu çalışma İslamın, özellikle son otuz yıldır sarsıcı etkisi devam eden HIV (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) ve diğer cinsel ilişki yoluyla aktarılan hastalıklar üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri hususunda belirli konuları kapsamaktadır.

Tez, çalışmanın konusu, araştırılan problem, araştırmanın temel sorusu, amaç ve hedeflerini içeren bir girişle başlamaktadır. İkinci bölüm, alkol, evlilik öncesi cinsel birleşme, ticari seks işçiliği, kadın sünneti, erkek sünneti gibi İslamda yasaklanan ya da izin verilen uygulamalar ve bu uygulamaların sağlık üzerindeki sonuçları hakkındadır. Bu bölümde özellikle insanların HIV'e nasıl maruz kaldıkları ve diğer cinsel ilişki yoluyla aktarılan hastalıklar üzerinde durulmakta ve ayrıca İslam'ın bu uygulamalara bakışı ve suçlu addetme ölçüleri farklı ve bağlantılı birçok ayet ve hadise dayalı olarak açıklığa kavuşturulmaktadır. Üçüncü bölüm özel olarak, İslam'da poligami (çok eşlilik-birden fazla kadınla eş zamanlı evlilik) ve poligamiyi uygulama koşullarını ele almaktadır.. Bu bölüm poligamiyi, bir nebze de olsa, kuş bakışı ele alacak ve poligamiye neden izin verildiğine dair delilleri ve nedenleri de kullanacak. Ana gövde olarak bölüm esasen HIV e, HIV yoğunluğunun yüksek olduğu yerlere ve bunun dinle ilişkisine odaklanacak.

Tezin amacı kapsamında araştırma sahası Afrika'daki müslümanların ağırlıklı olarak bulunduğu yer olarak bilinen MENA (Orta Doğu ve Merkez Afrika) bölgesi seçilmiştir. Bu bölge poligami uygulamasına sahip olmasıyla

birlikte aynı zamanda çok düşük HIV yoğunluğu göstermesi sebebiyle tezin odak noktası olarak tercih edilmiştir. HIV’i, poligamiyi ve ikisinin bir arada bulunduğu bölgeler incelendikten sonra, aynı bölümün son kısmında HIV ve poligami arasındaki ilişkiye değinen daraltılmış bir kısım yer almaktadır. Bu kısımda farklı küresel istatistikler, terminoloji anlayışını ve anlaşmalı cinsel partnerlik ve kurumsal poligami gibi kargaşaya sebep olan fark analizler kullanılmaktadır. Dördüncü ve son bölüm ise özet ve değerlendirme sunmakta, literatürü ve önceki bölümde bahsedilenleri içermekte, bir bakıma problem tanımını cevaplandırmaya çalışan tezin amaç ve hedeflerini buluşturmaktadır.

1. METODOLOJİ

Bu tez çeşitli kaynak taraması, çok sayıda yayım analizi, raporlar ve veri kaynaklarına dayalı bir çalışmadır. Veriler, bilimsel kaynaktan alıntılanmış ve yerel, ulusal ve bölgesel düzeydeki kaynaklardan toplanmıştır. Veri sınırlılığından dolayı, istatistiksel analizler veri analizi için ana metod olarak kullanılmamıştır. Bunun sonucu olarak mevcut olgulardan hareketle çıkarımsal (tümdengelimli) muhakeme ve ilintileme yöntemiyle analizler yapılmıştır. İstatistiklerin çoğunluğunu ağırlıklı olarak UNAIDS (HIV ve AIDS Birleşmiş Milletler Programı), WHO (Dünya Sağlık Örgütü), CDC (Hastalık Kontrol Merkezi) gibi kurumlardan alınan ve dünya çapında yürütülen nüfus istatistikleri anketleri oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMA SORUSU

Bu çalışma HIV özelinde, farklı cinsel yolla aktarılan hastalıkların yayılması ile ilişkili olarak poligaminin İslam'daki uygulanış biçimi ve bunun etkilerini anlamaya yöneliktir. Aynı zamanda eğer poligami bu hastalıklarla doğrudan bir ilişkiye sahipse bu savın poligaminin uygulandığı ve Sahraaltı Afrika ülkeleriyle karşılaştırdığımızda çok düşük bir HIV ve AIDS'li (Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu) hasta nüfusuna sahip olan MENA ülkeleri için nasıl söz konusu olabildiği konusuna açıklık getirecektir.

Araştırma soruları:

1. HIV ile İslami bağlamdaki poligami evlilikleri arasındaki ilişki nedir?
2. Poligami cinsel yolla aktarılan hastalıkların yayılmasını körükler mi?
3. Cinsel yolla aktarılan hastalıkların özellikle de HIV'in MENA bölgelerinde görülme oranları neden çok düşüktür?

3. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Bu tez Poligami ve Poligaminin HIV'in yayılması üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiye değinecektir. Aslına bakılırsa İslamdaki poligami yanlış bir

şekilde anlaşmalı çoklu cinsel partnerlikle aynı olarak anlaşılmaktadır. Aksine bu iki terim çok eşliliği tanımlamak için kullanılan ve kesinlikle birbirinden farklı olan terminolojilerdir. Bu tanımla birlikte, anlaşmalı çoklu partnerlik kadar İslamda uygulanan poligami de HIV'in yayılmasında etkiye sahip olarak algılanmaktadır. Buna karşı bu çalışma poligaminin farklı türlerinin ve anlaşmalı partnerliğin yaygın olduğu Sahraaltı ülkeleriyle karşılaştırmalı olarak MENA bölgesinde HIV yayılımı üzerinde Poligami etkisini incelemektedir. Tez ortaya koymaktadır ki İslamdaki diğer tüm uygulamalar gibi poligami de HIV'in yaygınlığıyla zıt bir ilişki içindedir. Bu açıdan çalışma, İslami uygulamaların yanlış kanılardan uzak olarak sağlıklı yaşam ve sıhhat için olduğunu ve her dönemde karşılaşılabilecek olan toplumsal ve yaşamsal problemler için çözümler ve cevaplar içerdiğini göstermektedir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI

İlahiyat alanı sadece Kuran ve Hz. Muhammed'in (SAV) amelleri ile ilgilidir gibi gelebilir. Oysa bundan fazlasıdır ve doğru yola yönlendirerek verimli bir hayat için rehberlik eder. Yukarıda da bahsedildiği üzere bu çalışmanın amacı İslami uygulamalar ve sağlık arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. HIV salgını dünyanın pek çok yerinde farklı sayıda insanın birlikte yaşamak zorunda olduğu bir problemidir.

Dünyanın birçok bölgesinde HIV'in acımasız sonuçları görülmekte iken, şaşırtıcı bir şekilde MENA bölgesi İslami uygulamalar sayesinde HIV'in varlığıyla geç tanışmıştır. Bu uygulamalar ne şekilde etki etmektedir ki faydalarından dolayı muazzam bir şekilde insanların hayatlarını enfeksiyon erişiminden korumaktadır? Hiç kimsenin bu uygulamaları hayata geçirmesi için müslüman olması beklenmez ama herkes onlardan faydalanır. Alim olan Allah (subhanallahu ve teala) zinayı (evlilik öncesi ve evlilik dışı), alkol kullanımını ve aileye, ülkeye hatta tüm dünyaya zarar verdiği bilinen diğer uygulamaları yasaklamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda bu enfeksiyona ziyadesiyle maruz bırakan faktörleri ve bu faktörlerin İslam'da nasıl devre dışı

bırakıldığını açıklamaktadır. Ek olarak bu araştırma İslam’da izin verilen poligami kavramını ve bunun HIV’in yayılımı üzerindeki etkisini gösterecektir.

5. HEDEFLER

Bu tezin hedefi İslamdaki yasaklanan uygulamaların arkasındaki nedenleri ve faydaları göstermektir.

1. Ağırlıklı olarak müslüman popülasyona sahip bölgelerin dini uygulamalardan dolayı düşük HIV oranlarına sahip olduğunu ve İslam’ın kişiye kendini HIV’den ve İslam’ın yasakladığı uygulamalar sebebiyle ortaya çıkan diğer hastalıklardan koruması için güçlü çözümler önerdiğini göstermek.
2. Poligami ile HIV’in yayılması arasında negatif bir ilişki olduğunu ve aynı zamanda hastalığın yayılmasını kontrol altına almak için poligaminin bir çözüm olarak değerlendirilebileceğini kanıtlamak. Bu poligaminin uygulandığı ve poligaminin olmadığı ülkelerdeki HIV yaygınlığıyla ilgilidir.

LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Bu kısımda sağlık ve diğer ilmî disiplinlerde poligaminin HIV ağırlıklı olmak üzere cinsel yolla aktarılan diğer hastalık çeşitleriyle olan ilişkisi hakkında oluşan literatürün değerlendirilmesi yer almaktadır. Ayrıca bu çalışmanın bu araştırma konularına nasıl bir anlayış ve bilgi ile katkı sağlayacağı ve mevcut literatür ile ne şekilde benzerlik ve farklılıklar taşıyacağına temas edilecektir. Bu bağlamda ilk olarak genel çerçevede poligami bahsiyle ve diğer bilimsel çalışmalarla başlayacağım ve sonra poligaminin cinsel yolla aktarılan hastalıklarla olan ilişkisi ve durumunun islam alemine olan etkisi üzerinde duracağım.

Cinsel yolla aktarılan hastalıkların özellikle de HIV'in ortaya çıkışından beri araştırmaların büyük çoğunluğu salgınlar, salgının nasıl arttığı, sağlık bağlamında çok eşlilik ve Birleşmiş Milletlerin HIV ve AIDS üzerinde açığa kavuşmuş programları gibi konular ekseninde yürütülmektedir.

Kısaca ifade edilecek olursa, özelde polijini-çok karıllık (bir erkeğin iki ya da daha fazla kadınla evlenmesi) konusunu ele almaktayım fakat bu konuyla ilgilenen çoğunluk tarafından yaygın olarak tanınan poligami terimini kullanmakta ve bu kullanımıyla terimsel olarak aslında polijiniyi kastetmekteyim. Çalışmamın birincil odağını poligaminin İslam ve cinsi münasebetle aktarılan hastalıklar ile olan ilişkisi oluşturmaktadır.

Evlilik uygulaması olarak poligami, toplumun bireylerinin çoğalmasını düzenleyen geniş akrabalık sisteminin bir parçası olarak antropologlar-insanbilimciler tarafından uzun süre çalışıldı. Akrabalık hakkındaki fikirleri kadının ve erkeğin toplumun her bir noktasındaki rolünü şekillendirmesi ve toplumsal cinsiyeti nasıl etkilediği hususunda yardım etmektedir. Üreme her toplumda o toplumun kendi kanunlarına, normlarına, geleneklerine ve kültürel ideolojilerine göre düzenlenmektedir (Nyathikazi, 2013). Poligamiye izin veren ülkelerde, monogam evlilikler de görülmekte ve poligami evlilik yapısı olarak uygulanmaktadır.

Monogami ile birlikte poligamiye (spesifik olarak polijini) de poliandrinin (çok kocalık-bir kadının iki ya da daha fazla erkekle evliliği) uygulama olarak izin verildiği ülkelerde genel olarak izin verilmektedir. Mesela Güney Sudan'ın Nuer kabilesinde çok eşlilik erkekler için prestij ve sağlamlık işareti olarak görülmektedir (Stone 2006, s.192). Bazı antropologlar kadının evlenince kocasının ailesiyle birlikte yaşadığı evlilik uygulaması ile poligami arasında bir bağ göstermektedirler (Stone 2006, s.74). Nepal'in brahmanları arasındaki uygulama örneğinde olduğu gibi poligamiye bazen sadece ilk eş kısır olduğu zaman izin verilir (Stone 2006, s. 98). Poligam evlilik aynı zamanda erkekler için, baba soyu grubundaki insanların sayısının artışı sırasında, sahip oldukları çocuk sayısını artırma amaçlı bir strateji olarak yorumlanmaktadır (Stone 2006, s.92).

Antropolog White ve Burton (1988) 142 Afrika topluluğunda poligamiyi ekonomik, ekolojik, akrabalık ve savaş durumu gibi olguları dikkate alan bir yaklaşımla değerlendirerek poligaminin sebepleri üzerine yürütülen kültürlerarası bir çalışmayı başarıyla sonuçlandırdılar. Analizleri; poligami bir yayılmacı stratejidir, kardeşsel menfaat gruplarının mevcudiyeti ile ilişkilidir ve saban çiftçiliği/tarım ya da balıkçılığa olan bağımlılık tarafından mecbur bırakılmaktadır gibi görüşlere destek sağladı (Hames, 1995). Çalışmam tarihsel olarak Amerika'daki poligamiyi ele almak zorunda olacak olan farklı teoriler dizisi ile sonuçlandırıldı ki bu teoriler yeni dünyadaki poligami inancını, akraba olmaya ve aynı evde yaşamaya eğilimli eşleri izah edecektir (Hames, 1995).

Farklı alanlardaki araştırmacılar dinle ilişkili olarak poligami üzerine görüşlerini paylaşmaktalar. Çok eşlilik Afrika, Orta Doğu ve Asya'da yaygın bir şekilde uygulanmakta. Afrika ve Orta Doğu'da bazı ülkeler poligamiyi kültürel ve yasal olarak uygulamakta. Badawi (2010) "İslam Hukukunda Poligami" başlıklı çalışmasında poligaminin bir erkeğin arzularını tatmin etmekten öte Kuran'da da tanımlandığı gibi yetim ve dullara karşı rikkat içeren bir uygulama olduğunu yazar. İslam'da zengin kimse bahtsız dul ve

yetimleri gözetmekle zorunlu tutulmuştur. Poligamiyi uygulamak geniş aileden dolayı zengin olmayı gerektirir. Sonuç olarak özellikle de kadınlara karşı eşit davranışın gerekli görüldüğü ülkelerde müslümanlar arasında poligami azalıyor. İsraili bedevi müslümanlarsa günümüzde poligamiyi güç için uyguluyor. Daha çok çocuğa sahip olmak daha çok güce ve onura sahip olmak anlamına geliyor (Ginat ve Altman, 1998).

Bazı araştırmacılar poligaminin HIV'in yayılması doğrultusunda risk doğurduğunu ileri sürmekteler (Noble, 2008). Cinsel ihtiyaçlar ve ekonomik etkenler HIV ve AIDS'in yayılmasına katkı sağlayan faktörler olarak anılmaktalar (UNAIDS, 2008). Bahsedildiği gibi, yoksulluk ve nikahsız birliktelik gibi poligamiye öncülük yapan süregelen toplumsal hastalıklar vardır (Moller ve Welch, 1985).

Swaziland'da Mbirimtengerenji (2007) tarafından yapılan bir çalışma ataerkillik ve çok eşliliğin ülkenin tarihinde ve kültüründe güçlü olduğunu ve bunun Kral Moswati ve hükümetini, HIV ve AIDS'a karşı mücadele ile (poligami gibi) kültürel normları uzlaştırma konusunda zora soktuğunu ortaya koymaktadır. Çalışma HIV ve AIDS'in seks ticareti, göç, poligami ve genç evliliklerin yoksulluğu azaltmak için kullanıldığı Sahraaltı bölgesinde artış gösterdiğini ortaya koydu. Noel Dzimnenani'nin (2007) bulgularına göre Zimbabwe'deki bazı kadınlar için cinsel ilişkiler, sosyal ve ekonomik olarak hayatta kalmak demektir. Geleneksel itaat kadınlar için HIV enfeksiyonunu azaltabilmeyi daha da zor hale getirmektedir. Dahası yazar, bu durum için özelde poligami evliliklerindeki kadınları kasdetmemekle birlikte, dul ve yetimlerin yaşamlarını mevcut kurulu aile yapısı ile sürdürmeleri niyeti ile uygulanan ölen eşin erkek kardeşiyle evlilik sosyal uygulaması üzerinden poligamiye atıfta bulunmaktadır. Poligami 'çok yoksul bir toplumda imkanların eşit dağılımını devam ettirmek için tek yol' olarak tanımlanmaktadır. Bunun aksine ayrıca Nel Dzimnenani (2007) HIV enfeksiyonuyla mücadele girişimi olarak, poligaminin ortadan kaldırılması için Zimbave'de HIV ve AIDS üzerine (farklı kilise zümrelerinden 70

psikoposun oluşturduğu bir çatı grup tarafından taslağı hazırlanan) 23 sayfalık bir politik bildiri rapor eder. Aynı bildiri kocaları tarafından tatmin edilemeyen eşlerin evlilik dışı cinsel ilişki arayışı tehlikesine de işaret eder. İddia ise şöledir: kùltùrel olarak kabul edilmesine karşın poligami, kazanımlarının aksine ağırlıklı olarak zararlı etkiye sahiptir ve HIV enfeksiyonunun büyük bir müsebbibi olmaya devam etmektedir.

Poligaminin negatif etkisini ortaya koyan bir çok argüman olduğu gibi, sağlık ile ilişkisi bakımından özellikle yukarıda bahsedilen cinsi münasebetle aktarılan hastalıkları körüklediği bilgisinin aksine poligaminin pozitif etkisini gösteren bazı araştırmalar da realite olarak vardır. Poligami ile sıkça karıştırılan çoklu seks partnerliğinin, cinsel yolla aktarılan hastalıkların yayılmasına ilişkin etkisi hususunda hiçbir řùphe yoktur. Zenginlik ve statù uğruna poligamiye başvurulması İslamda doğru karşılanmaz.

İslamda poligami terimi bildirilen şartlar doğrultusunda en fazla dört eşle sınırlandırılmış olan evlilik şeklinde tanımlanmıştır. Terimin onu pratik düzeyde farklı kılan diğer bir genel tanımı ise, sabit veya sınırlı bir şart olamksızın birden fazla kadınla evliliğidir.

Poligamide sadakatsizliğin HIV ve AIDS gibi pek çok cinsel hastalığı arttırdığı literatürde belgelenmiştir. Nitelikli çalışmalarında, poligami uygulamasının insanları HIV/AIDS'e karşı korunmasız yapmadığını, dahası onun insanların ait olduğu toplumun sosyal ve kùltùrel bir uygulaması olduğunu belirtmişlerdir. Poligami uygulaması insanların müzakere ettiği ve deneyimlediği sosyal ilişkilerinin tezahürüdür. Poligami de din ve eğitim gibi kurumların yaptığına benzer bir yolla insanları sosyalleştirir. Odak gruplarından, dini ve toplum liderleri, toplumdaki çeşitli kadın ve erkek grupları ile yapılan etraflı röportajlardan çıkarımlar, Nijerya'daki dini kurumun insanların poligami ve HIV/AIDS'in yayılımına karşı olan algı ve tutumları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu destekler (Saddiq ve diğerleri, 2010).

BİRİNCİ BÖLÜM
İSLAMİ UYGULAMALAR VE SAĞLIK

Bütün dinlerde uygulanması gereken kural ve düzenler mevcuttur. Bunlar zorunlu uygulamalar ve zorunlu olmayan (isteğe bağlı) uygulamalardır. İslam'da zorunlu uygulamalar '*vacib*' , zorunlu olmayan uygulamalar da '*sünnet*' diye adlandırılır. Bunun yanı sıra; izin verilen uygulamalar, yasaklanan uygulamalar ve *mekruh*²³ gibi izin verildiği halde hoş görülmeeyen uygulamalar da vardır. Bütün bu uygulamalar hükümleri Allah tarafından verilen kendi mükafat ve ceza değerlerine sahiptir. Bu mükafat ve cezalar insanlar tarafından Kur'an ve hadis aracılığı ile bilinir. Bu yüzden Kur'an ve hadis hayat için rehberlik vazifesi görürler.

Günümüzde bireysel inanışlara bakılmaksızın, İslam'da neyin haram neyin mübah olduğuna dair genel bir kanaat vardır. Bu kanaatler nedenleriyle birlikte ya da nedensiz olarak bilinebilir. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve buna etki eden çoğu neden riskli davranışlar arasındadır. İslam hukuku bu davranışların çoğuna değinir. Bazı hükümler birbiriyle çatışabilir fakat İslam Hukuku ya sonucundan dolayı davranışı yasaklayarak ya da insanlık için faydasına binaen izin vererek genel bir davranış ortaya koyar. Bu bölüm cinsel yolla bulaşan hastalıklardan özellikle HIV ve türevi tarzında rahatsızlıklardan korunmaya yardımcı uygulamaları ve maruz kalınan faktörleri ele almaktadır.

İnsan haklarını geniş ölçüde uygulamada 21. Yüzyılda önemli aşamalar kaydedilmiştir. Bu haklardan birisi de inanç seçme özgürlüğüdür. Allah bizlere düşünebilmemiz ve O'na ibadet etmemiz için akıl bahşetmiştir. Kur'an bütün insanlık için hayat rehberi olan ilahi bir metindir. Buna mukabil kültür de dini taraflılaştırmada kendi rolünü oynar. Bir yerde, bir toplumda, bir şehirde ya da ülkede hor görülen bir davranış diğer yerlerde beğenilebilir. İslam pek çok yönden tehlikeye neden olacak davranışları yasaklar. Günlük hayatta kullandığımız makinaların kullanım kılavuzu olduğu gibi, Allah da kitabında 'yap' ya da 'yapma' diye emreder. İzin verilen ve yasaklanan her

²³ Mekruh: hoşlanılmayan durum olarak açıklanır.

davranış insanoğlunun emniyeti içindir. Allah insanı kendisine kulluk etmesi için yarattı. Allah yarattıklarına zarar vermek istemez bu yüzden Ku'an'ı rehber olarak göndermiştir.

Kur'an (2/Bakara suresi;216. Ayet)²⁴

وَهُوَ شَيْئًا تُحِبُّوْنَ أَنْ وَعَسَىٰ ۖ لَكُمْ خَيْرٌ وَهُوَ شَيْئًا تَكْرَهُوْنَ أَنْ وَعَسَىٰ ۖ لَكُمْ كُرْهُ وَهُوَ الْقِتَالُ عَلَيْكُمْ كُتِبَ
تَعْلَمُونَ لَا وَأَنْتُمْ يَعْلَمُ وَاللَّهُ ۖ لَكُمْ شَرٌّ

Fighting has been made obligatory for you, much to your dislike. It is quite possible that something which you don't like is good for you and that something which you love is bad for you. Allah knows, and you do not.

Allah tarafından onaylanan ve onaylanmayan pek çok durum vardır. Bu ayet insana psikolojik, zihinsel ve fiziksel olarak zarar veren aynı zamanda da İslam'da da yasak olan davranışlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Aşağıda Allah tarafından yasaklanan ve son zamanlarda da dünya çapında insan için tehlikeli olduğuna inanılan davranışlara yer verilmiştir.

1.1 ALKOL

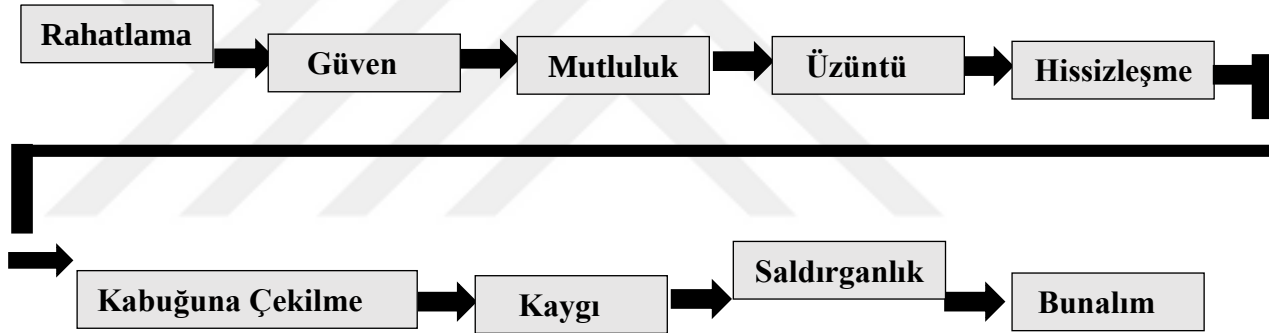
Alkol tüketimi her geçen yıl artmakta ve bu da pek çok zarara neden olmaktadır. Aşırı ve gereksiz alkol tüketimi özelde kişiye zihinsel, fiziksel, psikolojik zararlara; genelde ise ailede ve sosyal hayatta sorunlara neden olan güncel ve evrensel bir problemdir.

Alkol genellikle duygusal ya da yaşamsal sorunların sığınağı olarak kullanılır. Araştırmalar göstermiştir ki; alkol kullanımı ile depresyon, uyku bozukluğu korku ve mahcubiyetten kaçınmak ve sosyal durumlardan soyutlanarak bir başa çıkma mekanizması olma arasında ciddi bir ilişki vardır. Bunlara ek olarak suça teşebbüsün %65 'i ile alkol kullanımı arasındaki ilişki

²⁴ “Hoşlanmasanız da savaş size farz kılındı. Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur. Olur ki sevip arzu ettiğiniz bir şey sizin için şerli olur. Gerçeği Allah bilir, siz bilmezsiniz.”

ve intihar edenlerin %70'i de intihardan önce alkol aldığı da ispatlanmıştır (McCulloch, 2006). Alkol kullanan kişiler, alkol almanın toplumdan uzak davranışlar sergileyip uygunsuz ortamlarda kusup idrar yapmanın nasıl da nefret edilesi bir durum olduğunu itiraf ederler. Bununla birlikte vehamet gençler arasında daha da artmaktadır. Pek çok insan, insanın nasıl bayılma seviyesine geldiğini, insan beyinde alkol almak için gerekçelerini ve bir durumda gerçeği değiştirmenin onu işi çözmekten çok zorlaştırdığını sormaktadır.

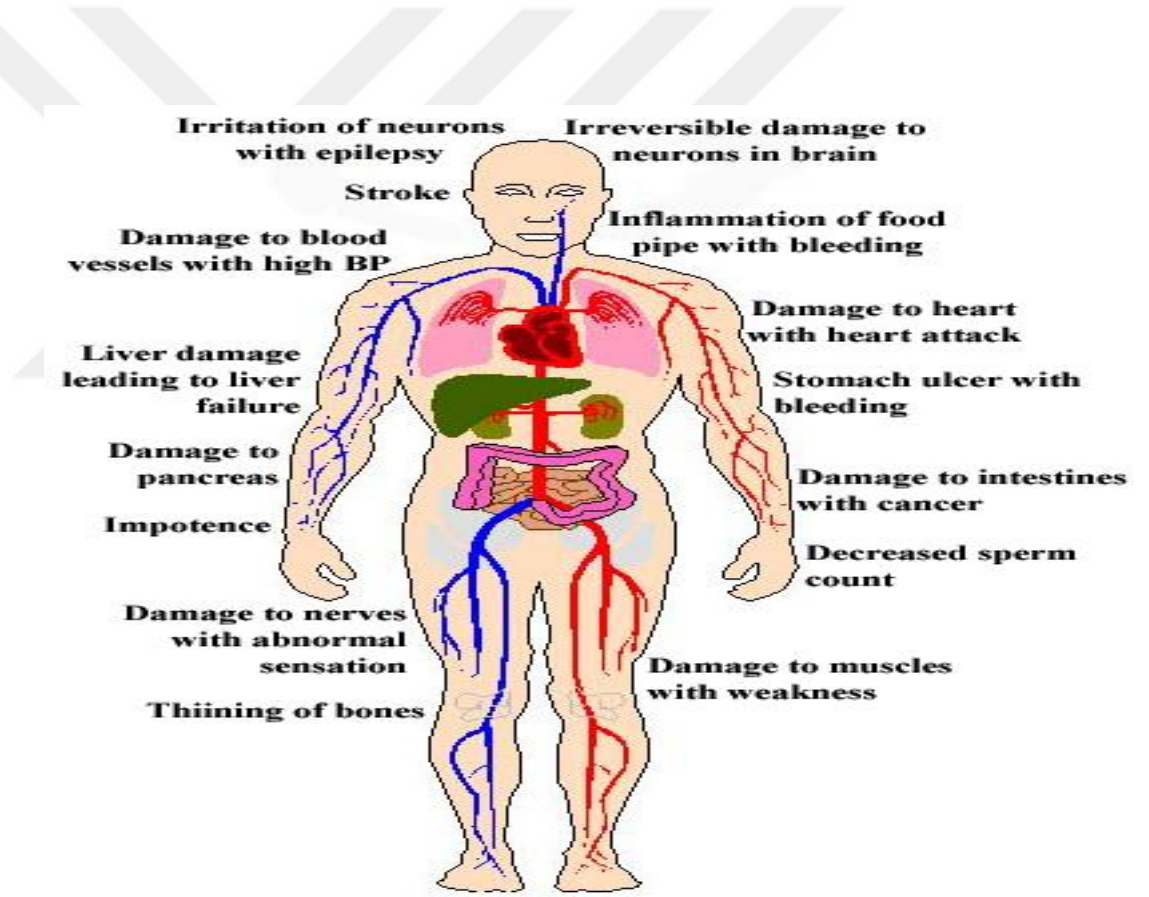
1.1.1 Alkolün Vücuttaki Evreleri

Şekil 1: Alkolün Vücuttaki Evreleri

Alkol ilk evresinde insanı rahatlatır ve bu rahatlama artarak devam ederken mutluluğun verdiği güvene dönüşür. Herhangi bir birey güvende ve huzurla kalmak ister, bu alkol kullanıcıları için de böyledir. Tüketiciler daha mutlu, daha güvenli ve daha rahat olmaya başlar fakat bu uzun sürmez. Sonuçta kalp atış oranının etkisiyle beyin etkilenir ve vücut ateşinin de artmasıyla bilinçsizlik ortaya çıkar.

1.1.2 Alkolün Organlara Etkisi

Şekil 2: Alkolün Organlara Etkisi

- ⇒ Epilepsiyle sinir sisteminde tahribat
- ⇒ Yüksek kan basıncıyla damar tahribatı
- ⇒ Karaciğer yetmezliği

- ⇒ Pankreas sorunları
- ⇒ Güçsüzlük, zayıflık
- ⇒ Anormal duygularla sini sistemi bozukluğu
- ⇒ Kemik erimesi
- ⇒ İnme
- ⇒ Beyindeki sinir hücelerinde tahribat
- ⇒ Yemek borusunda yanma ve kanama
- ⇒ Kalp kizleriyle kalbi hasarlar
- ⇒ Mide kanamasıyla mide sorunları
- ⇒ Kanserle bağırsak tahribatı
- ⇒ Sperm sayısında azalma
- ⇒ Kas zayıflığı

Fazla alkol tüketimi alkolikliğe neden yol açar. Alkoliklik hem psikolojik hem de fiziksel hastalıklara neden olur. Kansere, karaciğer ve pankreasın yanı sıra pek çok hastalığa da neden olabilir. Tüm bunların yanı sıra, alkolik kişilerde psikolojik bozukluklar ilerleme kaydeder. Bunların en yaygın olanları; panik atak, şizofreni, kaygı bozukluğu, manik depresif, kişilik bozukluğudur ve intihar boyutuna kadar varabilir. Hristiyanlıkta da alkolden bahsedilir. İçilmesine izin verilir fakat sarhoş olmaya karşı önlem alınmalıdır. Bu bir kısım kullanıcının sarhoş olmasını durdurmak için kolay olabilir ama herkes için geçerli değildir (Yeni Zelenda Alkol Danışma Meclisi, 2012).

Alkol direkt olarak kişinin hayatının düzgünlüğü ile ilişkilidir. Bireyin sosyal hayatına ve sağlığına zarar verebilir. Alkolün doğrudan etkisine maruz kalan insanlarda cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve özellikle HIV, suç işleme ve dahası aşağıda açıklanmıştır.

1.1.3 HIV Bağlamında Alkol Ve Sağlık

Alkol genellikle barlarda, gece kulüplerinde ve bazı yasadışı çok güvensiz cinsel ilişkilerin olduğu yerlerde alınır (Kendall J. Bryant, 2010).

Alkol, tüketicilerin kendilerini riskli cinsel davranışlardan koruma ve kontrol noktasında azalan becerileri yoluyla HIV'e maruz kalmalarında rol oynar. Çoğu araştırmaya göre; yüksek riskte HIV'in insanlar arasında yaygınlaşması oldukça ileri seviyededir.

Çeşitli çalışmalar göstermiştir ki; alkol kullanmayan bireylere nazaran alkolik kişilerin çoklu seks partneri edinme isteği dört kat daha fazladır. Bu şekilde riskli cinsel davranışlar cinsel ilişki ile bulaşan hastalıkları ve HIV'i kapmada ilk ve temel nedendir. Kenyada yapılan bir çalışmaya göre alkol kullanan kadınlar emsallerine göre pozitif HIV taşımada %60 oranında daha fazladır (Mackenzie, Caroline, & Kiragu., 2007).

Alkol kullanan erkekler kadınlara oranla daha fazladır, alkolik eşi olan kadın onların korkularına şahit olmaktadır. Danışmanlıkla yürütülen aynı çalışma da kadınların ne şekilde endişelendiğini ortaya çıkarmaktadır. Onların paylaştığı ortak korku kendilerini cinsel yolla bulaşan hastalıklardan nasıl koruyacaklarıdır. *'Bir kadın test yapıyor ve sonuç pozitif çıkıyor. Kadın yalnızca kocasını suçluyor çünkü ona bulaştıracak tek kişi alkolik ve sorumsuz olan kocasıdır.'* VCT danışman, Naiobi (Mackenzie, Caroline, & Kiragu., 2007, s. 7).

Alkol kullanmak yalnızca kullananı değil aynı zamanda genelde aileyi, iş hayatını ve sosyal hayatı da etkiler. Uzun süreli sonuçlarından birisi de boşanmalardır. Ciddi neticeler doğuran alkol kullanımı üç gruba ayrılır; sarhoşluk, alkol bağımlılığı ve düzenli gereksiz tüketim (EUROCARE & COFACE, 1998).

Ailede alkol boşanmaya kadar varan çatışmalara varabilir. Zıtlıklar kişisel alkol bağımlılığında nedenlerden biridir. Normal olmayan (üvey anne-baba) ailede büyüyen çocukların ailedeki boşanmadan ve hayatsal durumların stresinden kaçmak için alkolik olma oranları daha yüksektir.

1.1.4 Alkol ve Suç

Alkol suç işlemede, adam öldürme ve kazalarda beyni yönlendime gücüne sahiptir. Bu kazaların çoğu gençler arasında 15-24 yaş döneminde meydana gelmektedir. Çeşitli ülkelerden alınan suç verilerine göre; mahkumların çoğu suç işlemeden önce alkol almıştır. Örneğin, Amerika Adalet Büroları alkol kullanımını suç olarak kaydeder. Ayrıca uyuşturucu kuruluşları dünya genelinde alkol kullanımını ve suçu konu alan yayın yapmıştır (Foundation for a Drug-free world, 2008, s. 12-13).

Genç yaşta alkol kullananlar diğer uyuşturucuları 7,5 kat daha fazla, kokaini ise 50 kat daha fazla kullanmaktadır Alkoliklerin %32'si gece yarısından sonra uyuşturucu kullanan kişilerdir. Alkol bağımlıları tarafından işlenen suçlar çeşitlidir. 2007'de Amerika'da yaklaşık 13.000 kişi trafikte alkollü olma sebebiyle ölmüştür. Bu rakam Irak Savaşı'nın ilk altı yılında ölen askerlere denk düşmektedir. Yine Amerika'da her yıl 1.4 milyon sarhoş sürücü yakalanmaktadır. Aynı şekilde şiddet suçlarının %40'ı da alkolle birlikte anılmaktadır. Her yıl tüketimin %7 oranında da arttığı İngiltere'de 2005-2006 yıllarında 187,640 hasta alkolle ilgili rahatsızlıktan hastaneye yatmış ve 2005'te 6570 ölüm alkol sonucu olmuştur. Avrupa'da her on bebekten biri sadece alkol yüzünden sağlıklı ya da premature şekilde ölmektedir. Alkol almak sağlıklı ve güvenilir değildir ama her kullananın da bir yudumla başladığı unutulmamalıdır (Foundation for a drug-free world, 2008, s.21).

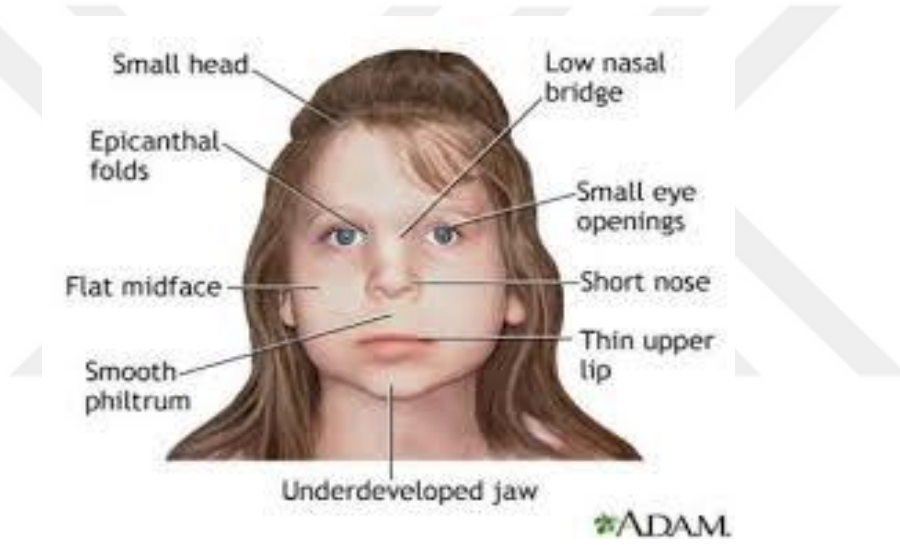
1.1.5 Alkolün Doğmadan önce ve Doğuştan Sonra Çocuklardaki Etkisi

Alkol hamile annenin vücuduna giriş yapar ve direk olarak göbek kordonuyla bebeğe ulaşır. Bebeğin bu şekilde alkol alması düşüğe, ölüme ya da çocuğun sağlığında uzun süreli zararlara neden olmaktadır. Çocuklarda

alkolün etkisi ölümcül alkol spectrum bozuklukları olarak adlandırılır (FASD²⁵), (Health, 2010).

FASD'ın temel özellikleri aşağıdadır,

- Beyin yapısında ve yüz hatlarında tahribat
- Merkezi sinir sistemi bozuklukları
- Kalple, kemiklerle, gözle, kulakla ve böbrekle ilgili rahatsızlıklar

Şekil 3: Alkolün Yüz Hatlarındaki Etkileri

- ⇒ Küçük kafa yapısı
- ⇒ Gözün iç köşesini örten deri kıvrımları
- ⇒ Düz yanaklar
- ⇒ Burun ve üst dudak arasındaki boşluğun genişliği
- ⇒ Alından gelen burun çıkıntısının düzlüğü
- ⇒ Küçük göz kapakları
- ⇒ Kısa ve küçük burun
- ⇒ İnce dudaklar

²⁵ Bu terim 2004'te alkolün anne rahmindeki bireylere olan etkisiyle ortaya çıkmıştır.

⇒ Tam gelişmemiş çene yapısı

Yukardaki resim alkolik anneden doğan çocuğun gelişmemiş yüz hatlarını göstermektedir. Baş ölçüsü daha küçük, küçük gözler, üst dudak ve burun arasında geniş boşluk, tam gelişmemiş çene yapısı, düz bir yüz ve kısa dudaklar.

Kurumlar bayanlara planlı hamile kalmalarını tavsiye etmektedir ve hamile olan birey alkol almamalıdır. Çünkü fetüsün annenin ne yiyip içmesi gerektiğine dair herhangi bir opsiyonu yoktur. Alkolün etkisi yalnızca doğmamış bebeklerde değil emzirme dönemindeki bebeklerde de görülmektedir. Alkolün etkisi büyüme ve gelişme döneminde olan yeni doğmuş bebeklere direkt olarak geçmektedir. Alkolün kan dolaşımından ve dolayısıyla vücuttan atılması kişinin kilosuna göre iki saat almaktadır. Annelerin tercihi bebeğin hayatının üstünde olacaktır.

Şekil 4: Alkolik Anneden Doğuştan Hastalıklarla Doğmuş Çocuklar

Çeşitli hastalıklarla doğan çocukların hayatı hem anne baba için hem de çocuklar için bir takım zorluklar içermektedir. İçmenin güvenli bir basamağı yoktur; bu yüzden, bundan sonraki nesli bu tür zararlardan korumak için içki kullanmamak en çok tavsiye edilen metottur. En garanti yol vücuda alkolün girmemesidir. Bu İslam'ın kesin öğretisidir.

1.1.6 Alkol ve Ergen Hamileler (İstenmeyen Hamilelikler)

Ergenler için istenmedik hamilelik nedir? Genç kadının hayatını tamamıyla değiştiren bir sayfadır. Pek çok ülkede 14-18 yaşlarındaki kız lise ğrencilerinin durumu budur. Bu yaştaki istenmedik şekilde hamile olan öğrenciler doğumdan önce ya da sonra okulu bırakmakla kalmaz. Bu aynı zamanda sosyal olarak da utanç verici bir durum olduğundan psikolojik sorunlara yol açar.

İstenmedik hamilelikler genç kızların yasal olmayan kürtaj kararına da neden olmaktadır. Bazı kürtaj istatistiklerine göre; in’de, Doğu Avrupa’da ve Amerika’da kürtaj çok yaygındır. Krtaja özellikle gençler arasında çok başvurulmaktadır. Çoğu ergen liseyi bitirmeden cinsel deneyim yaşamakta ve önlem almadıkları için hamile kalma oranı %90’ı bulmaktadır. Amerika kürtaj istatistikleri 20 yaşından küçük kızlardan her üçte birinin hamile kaldığını ve bu rakamın yılda 750.000 olduğunu göstermektedir. Bu gençlerden binde 24’ (her yıl 200.000) ocuk düşürmektedir. Genel istatistikler kürtaj olan bu gençlerden %80’inin evlilik dışı olduğunu aktarmaktadır. Bu istatistiklerden konuyla alakalı bazı nedenler şunlardır (Ergen hamile istatistikleri,2009):

1. Genç yaşta cinsellikle meşgul olma (evlilikten önce), (genç kızların %91’i 12 yaşından itibaren aktiftir).
2. Alkol, uyuşturucu ve tütün (alkolün etkisi altında genç kadın doğum kontrol hapı kullanmaz ya da unuttur).
3. Cinsel taciz (Tacizci yüksek oranla alkol kullanıyordu).
4. Ailede iyi örneklerin eksikliği
5. Ergenlik döneminde ocuk sahibi olma (döngü kendi kendine tekrar eder).

1.2 EVLENMEDEN ÖNCE BİRLİKTELİK (ZİNA)

Amerika’da yetişkinler arasında yapılan bir araştırmada evlenmeden önce kaçınılan cinselliğin, evlendikten sonra eşler arasındaki ilişkiye olumlu şekilde yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır (Wilcox, 2008).

Cinsel sakınma fiziksel ve zihinsel sağlığın daha iyi olmasında doğrudan etkilidir. Evlilikle birlikte ilk cinsel deneyimi yaşamış olan çiftler, emsallerinin aksine cinsel ve duygusal olarak hem daha mutlu hem de daha memnundurlar. Bu konuda çekimser olanlar STI’lerden ve kısırlıktan korunmuştur. Bu sakınma anne babayı ve diğer aile bireylerini de etkilemektedir. Tüm bunların yanı sıra, kendini sakınan kişi huzurlu bir evlilik hayatının tadını çıkarmaktadır. Cinsel deneyimi olmayan yetişkin bireyler evlenene kadar toplumla ve aileyle kaliteli ilişkilere sahip olur. Sakınmanın diğer bir önemli nedeni ise; STI’lerden (cinsel yolla bulaşan hastalıklar) ve ergen hamileliğinden korunmuş olmasıdır. Boşanma ve tek ebeveynlik oranı da büyük ölçüde düşer. Bu araştırmaya anne ve babanın çocuk için hayati rol oynadığını bir kere daha göstermektedir (Wilcox, 2008, s. 6-9).

Gençleri evlilik öncesi erken cinselliğe; uyuşturucu ve alkol içeren karışık sosyal ilişkiler, akranlarına göre düşük başarı gibi nedenler iter. Evlilik öncesi cinsellikten sakınma oranı kadınlarda ve erkeklerde farklılık gösterir. Biyolojik olarak kadın STI’lere daha çok maruz kalmaktadır ve kadınların bu tarz hastalıklardan korunması, kısırlık ve evlilik öncesi istenmeyen hamilelikler açısından daha dikkate değerdir. Örneğin bir araştırmaya göre; evlilik öncesi cinsellikten uzak duran kadınların yalnızca %5.5’i bunalımdayken, bu oran evlilik öncesi cinsellik yaşamış kadınlarda %15.1’e çıkmakta, yine aynı şekilde evlilik öncesi hem cinsel deneyim yaşamış hem de uyuşturucu kullanmış kişilerde ise %25.5’i bulmaktadır (Wilcox, 2008, s.3).

Bir diğer faktör de cinsel sağlığın din ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Evlilik öncesi cinselliği yasaklayan bir dine inanan kadınlarda hem alkol ve uyuşturucu kullanımı hem de evlilik öncesi cinsellik oranı daha azdır.

1.2.1 Evlilik Öncesi Cinsellik Ve HIV

Evlilik öncesi cinsellik ve HIV arasındaki bağlantıyı araştıran çeşitli araştırmalar pek çok ülkede yapılmıştır. Etiyopya'nın Gojjam kentinde yapılan bir araştırma erken cinselliğin çoklu sex partnerliğine, bunun sonucu olarak da; HIV ve STI gibi temel iki hastalığa, ergen hamilelere, kürtaja, erken ölümlere ve erken okul bırakmalara neden olduğunu göstermektedir (Bogol&Seme,2004, s.6). Bu araştırmada erken cinsel olgunlaşmanın sebeplerinden birisinin de pornografi izlenmesi olduğu ifade edilmektedir (Bogol&Seme, 2004, s.8).

1.2.2 Evlilik Dışı Cinsellik

Evlilik dışı ilişki evliler tarafından işlenen suçlardan biridir. Bu evlilik dışında bir ya da iki çiftle cinsel birliktelik şeklindedir. Araştırmacılar bu ihanetin temel nedenlerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır:

1. Cinsel ve duygusal doyum: evlilikte eksik olmasına dayanır.
2. Sosyal durum: eğitim seviyesi, kişisel fırsatları değerlendirebilme becerisi, gelir seviyesi, kültür ve milliyet.
3. Tutumlar, değerler ve kin: evlilik dışı ilişkiye normal olarak bakan liberal eşine karşı öc alma isteğinden kaynaklanır.
4. Cinsel çeşitlilik.
5. Cinsellikten elde edilen gelir.

İhanetin olumsuz sonuçları da vardır ve en yaygın olanları şunlardır (Michaael J Alicea):

1. Güvenilirliği yitirme

2. Özgüvene zarar veme
3. Çocuklarla, arkadaşlara ve ebeveynlerle ilişkilere zarar verme
4. Finansal sonuçlar
5. Duygusal problem yaşanması (terkedilme korkusu, gerekçesiz ayrılıklar ve bunalım).

1.3 TİCARİ SEKS İŞÇİLİĞİ (CSW)

Bu çeşit cinsel birliktelik gelir için yapılandır. Aşağıda kadınların bu işe girmeleinin nedenleri vardır. Bu nedenlerden bazıları şunlardır (Balfour&Allen,2014):

1. Bozuk aile yapısı
2. Yoksulluk (ev ve borç güvenliği, eksik maddiyat)
3. Bağımlılık
4. Eğitim eksikliği
5. Ayrımcılık
6. Şiddet
7. Zihinsel rahatsızlıklar

Malezya’da kadınlar üzerine yapılan kongrede 300.000’in üzerinde kadının bu işte olduğu açıklandı. Nedenlerden biri olan ailevi durumlara bağlı olarak kadınların %73’ü dağılmış aileleri olduğundan ebeveynsiz olduklarını, %10’uebeveynlerinden herhangi birinin öldüğünü, %6.7’si ise her iki ebeveyninin de olmadığını söylemiştir (Yasin&Jani,2013, s. 73-80).

1.3.1 Ticari Seks İşçiliği ve Sağlık

İşin doğasından dolayı HIV gibi riskli hastalıklara yakalanma oranı çok yüksektir. UCL Sağlık Hakları Enstitüsü tarafından yapılan çalışmaya

göre yüksek riskli hastalıklara rağmen bu işi korunmasız yapan kişiler var (Balfour&Allen, 2014, s.7-8). Bu kadınların yaşam tarzı onları keskin maddeleri paylaşmaya itmektedir. Bu kişiler arasında HIV taşıyıcı varsa bu sonuç daha da yükselir. Kadınları geliştirme Bakanlığı istatistikleri 2008’de HIV’in %15.5’inin kadınlarda, geri kalan %84.5’nin erkeklerde olduğunu göstermiştir (Yasin&Jani, 2013, s.74). Kadınların biyolojik doğası daha çok risk oluşturan etmenlerden biridir.

CDC tarafından yapılan çalışmada; sex işçiliği, uyuşturucu ve alkol kullanımı arasında güçlü bağlantı olduğu görülmektedir. Bir önceki bölümde de bahsedildiği üzere alkol cesaret verir ve stresi azaltır. Aynı zamanda, beynin normal işlevini yerine getirmesine mani olurken tehlikelerde başı çekerek kişinin hayatını riske atmasına neden olabilir.

Yiyecek, uyuşturucu ve barınma karşılığında yapılan sekse ‘hayatta kalmak için seks’ denir. Bunlar arasında uyuşturucu daha fazla risk taşır. Uyuşturucu karşılığında sex yapan kadınlar daha çok müşteriye sahiptir ama korunmak için kullanılan yöntemlerde daha şanssızdırlar (CDC, 2015).

1.4 SÜNNET OLMAK

Sünnet; erkek ya da kadının genital organında yapılan küçük bir işlemdir. Erkekler için cinsel organın derisinden alınması, kadın için klitorisin kesilmesidir. Farklı kültürlerde kadın için farklı uygulamalar vardır. Üç İbrahimi din erkek için sünneti emretmiştir ama kadın için aynı durum geçerli değildir.

Ebu Hureyre (ra), peygamber efendimiz (sav)’den şu şekilde duyduğunu rivayet etmiştir: İnsanın yaratılışından beş özelliği vardır. Bunlar; sünnet, tırnak kesmek, bıyıkları kısaltmak, genital bölgeyi tıraş etmek ve koltuk altlarını temizlemek.²⁶

²⁶ Sahih-i Buhari. C.K.N 7/72/779, s. 1314.

Bilimsel açıdan bakıldığında; ekekler için sünnetin cinsellikle bulaşan hastalıklardan korunmak için önemli olduğu görülmüştür. Sadece sünnet değil, aynı zamanda gusül almak, genital bölgeleri yıkamak da hastalıklardan korunmada %60 pozitif etkiye sahiptir (Akale&Semini, 2010, s. 187).

1.4.1 Kadın Sünneti

Kadın sünneti yaygın olarak İslami bir uygulama olarak algılanmaktadır. Güçlü bir islami temele sahip olmamasına rağmen tüm İslam alemi gibi görülmüştür. FGM (Klitoris Çıkartımı/Kadın Sünneti) gibi bazı hareketler bir kısım insanların yaptığı uygulamaları İslam'a aitmiş gibi gösterdi. Oysa kadın sünneti İslam'dan ve Hristiyanlıktan da önce uygulanan bir davranıştır. Afrika'da 27 ülkede, Merkez ve Güney Amerika'da bazı kabilelerde ve Orta Asya ile Asya'nın bazı bölgelerinde uygulanır. Dünya Sağlık Örgütü ve Amerikan Sağlık Örgütü ve FGM/C kadın sünnetini dört kategoride incelemiştir (PAHO,2012)

1. Klitorisin tamamen ya da kısmen kesilmesi.
2. Klitorisin tamamen ya da kısmen kesilmesi ve küçük udakların büyük dudaklarla ya da büyük dudaklı kesilmesi.
3. Vajina girişini küçük dudakları ve klitorisi keserek daraltma.
4. Herhangi bir zarar vermeden sağlık nedenlerinden ötürü olmayan yakma, kazıma, iğneleme.

Ümmü Atiyye (sünnetçi) ve peygamber efendimiz (sav) arasında olan diyalog bize kadının yaptığı işe karşı olmadığını, sadece klitorisin üst kısmının nasıl kesileceğini söylediğini göstermektedir. Al-Albaani gibi bazı alimler bu hadisin güçlü olduğunu söylese de bazıları zayıf olduğunu iddaa ederler. Peygamber kadın sünnetini yasaklamadı çünkü bu o zamanın süregelen bir adetiydi. Fakat bu durum kadın sünnetinin *sünnet* olduğunu göstermez. Buna karşılık peygamber efendimiz (sav) nasıl olması gerektiğiyle ilgili yol göstermiştir. %99'u müslüman olan Somali örneğini ele alalım. Somali'de

üçüncü tip kadın sünneti uygulanır. Bu uygulamanın asıl amacı evlenmeden önce cinsel birlikteliğe engel olup evleneceği kişiye karşı kızın bakireliğini korumaktır. Somali müslüman bir ülkedir ve bu uygulama İslami olmamasına rağmen İslam adı altında uygulanmaktadır.

1.4.2 Erkek Sünneti

Erkek sünneti dünya genelinde İbrahimi üç dinde de uygulanır. Dini ve kültürel bir ritual olmasının yanı sıra; sağlık, erkeklik öz benlik ve ruhsal boyutları da vardır (WHO&UNAIDS, 2007, s. 4).

Son dönemdeki bazı labaratuvar sonuçları penis derisinin iç kısmının HIV'e ve bazı hastalıklara karşı cinsel ilişki esnasında nasıl savunmasız olduğunu göstermektedir. Bu bölge HIV ve diğer virüslerin yaşaması için uygun ortamdır. STD ve HIV gibi yüksek riskli virüsler sünnetsiz erkeklerde daha çok bulunmuştur. Sünnet olmanın hijyenik ve sağlıklı avantajlarının yanı sıra, cinsel birliktelikte eşler için haz da artar (WHO&UNAIDS, 2007, s. 7).

Araştırmalar sünnet ve HIV arasında negatif korelasyon olduğunu göstermiştir. 2007'de Afrika'nın Aşağı Sahra bölgesinde 1.2 milyon erkek yetişkin cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanmıştır. Bunlar arasında Bostwana, Güney Afrika, Malawi, Swaziland, Zambia, Zimbabwe ve Lesotho vardır. Bu yerler aynı zamanda sünnet oranının da düşük olduğu yerlerdir. Aşağı Sahra'nın Angola ve Madagaskar gibi yerlerinde ise HIV oranı çok düşüktür çünkü sünnet olma oranı %80'lerdedir (WHO & UNAIDS, 2007, s. 22). Dini açıdan ve sağlık açısından, erkek genital organını kesmenin hiçbir faydası yoktur. Aslında bu sağlık adı altında yapılan zararlı bir gelenektir. FGM'nin sonucuna göre o derinin gitmesi kadın açısından çok önemlidir. Çünkü sünnet; cinsel hazzı, evliliği, üremeyi, erkekliği, acı veren adet kanamalarını etkiler.

Erkeklerin sünneti ve bunun sağlığa faydası son zamanlarda kabul edilen bir gerçektir. Dünya sağlık örgütü'nün sünnet istatistikleri aşağıdadır

(WHO&UNAIDS, 2007, s. 8). Yeni yapılan önemli çalışmaların sonuçları, eğer sünnet olma oranı düşükse penisin mikrop oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer ortaya çıkan faydası ise hazdır. Sünnet cinsel birleşmedeki eşler arasındaki hazzı arttırmaktadır (WHO&UNAIDS, 2007 s. 7).

Tablo 1
Sünnet Yaygınlığı

Dini sünnet	
Müslüman erkek	%100
Yahudi erkek	%100
Sünnetsiz	
Amerika	%75
Diğer ülkeler	%61
Dünya toplamı	%30

Yukardaki istatistik Müslüman ve Yahudi erkeklerin tamamının bu prosedüre uyduğunu gösterir. Başka araştırma ve yazılar İslam'da ve bazı yörelerde sünnetin güzel bir gelenek olduğunu ve düşük HIV oranında pay sahibi olduğunu gösteriyor. Bir erkek müslüman olursa, sünnet olur. Sünnetin erkekler için zorunlu olduğu hadisi de son hadis olarak bilinir. Bu aşamada boşanma ve domuzla ilgili iki bölüme geçeceğim ve bunların hayatımızı nasıl etkilediğini, İslam'ın nasıl bakış açısı olduğunu anlatacağım.

1.5 BOŞANMA

Boşanma, evlilikte çok karışık ama bazen de gerekli bir durumdur. Evliliği sonlandırmanın pek çok nedeni vardı. Evliliği başlatmak için de bitirmek için de pek çok sebep mevcuttur. İnsanlardan kaynaklanan nedenler olduğu gibi, kısırlık gibi biyolojik nedenler de olabilir. Bu durum çiftlerden birinin çocuk sahibi olamayacağı zaman ortaya çıkar. Eğer çiftlerin ikisi için de çocuk sahibi olmamak sorun değilse boşanma olmayabilir, fakat birisi için gerekli bir durumsa boşanma gerçekleşir. Eğer kadın çocuk sahibi olamazsa, çok eşlilik izin verilen bir durumdur (Rutstein & Shah, 2004).

İslam'da çok eşliliğe izin verilmesinin sebeplerinden birisi kısırlıktır. Bu durum hem kadın için hem de erkek için geçerlidir. Kısırlık Allah'tan gelen bir durumdur bu yüzden; eşlerin birbirini suçlaması doğru bir davranış değildir. Bu durum ayette de eşler arasında adaleti sağlamanın mümkün olmasının zor olduğu şeklinde anlatılmıştır (4:3)²⁷ Kur'an ve hadis kaynakları İbrahim peygamberin eşi Sare'nin kısır olduğunu bu yüzden Hacer'le evlenip İsmail adında bir oğlu olduğunu aktarır.

(Hud suresi 71-73. Ayetler²⁸;

يَعْقُوبَ إِسْحَاقَ وَرَأَى مِنْ بَاسِحَاقَ فَبَشَّرْنَاهَا فَضَحِكَتْ قَائِمَةً وَأَمْرًا أَنَّهُ

عَجِيبٌ لَّشَيْءٍ هَذَا إِنَّ شَيْخًا بَعْلِي وَهَذَا عَجُوزٌ وَأَنَا أَلِدُ وَيَلْتَمَى يَا قَالَتْ

مَحِيدٌ حَمِيدٌ إِنَّهُ النَّبِيُّ أَهْلَ عَلَيْكُمْ وَبَرَكَاتُهُ اللَّهُ رَحِمْتُ اللَّهُ أَمْرٍ مِنْ أُنْعَجِبِينَ قَالُوا

²⁷ Eğer yetimlerle evlendiğinizde, onlara karşı adil davranmamaktan korkuyorsanız, o zaman size helal olan ve hoşunuza giden diğer kadınlardan ikisiyle, üçüyle ve dördüyle evlenin. O kadınlar arasında adalet yapamayacağınızdan korkarsanız, o zaman sadece bir tane ile veya elinizin altındaki cariyelerle yetinin. Bu doğru yoldan sapmamanız için daha uygundur.

²⁸ 71.İbrahim'in karısı ayakta idi. (Bu sözleri duyunca) güldü. Ona da İshak'ı müjdeledik; İshak'ın arkasından da Yakûb'u.72.Karısı, "Vay başıma gelenler! Ben bir kocakarı ve bu kocam da bir ihtiyar iken çocuk mu doğuracağım? Gerçekten bu çok şaşılacak bir şey!" dedi. 73.Melekler, "Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmeti ve bereketi size olsun ey (peygamber ocağının) ev halkı! Şüphesiz O övülmeye layıktır, şanı yücedir." dediler.

Kasas suresi 28-30. Ayetler²⁹

وَكَيْلٌ نَقُولُ مَا عَلَى اللَّهِ عَلَيْهِ عَذَابٌ فَلَا فَصِيحَتُ الْأَجَلَيْنِ أَيَّمَا ۖ وَبَيْنَكَ بَيْنِي ذَلِكَ قَالَ

نَارًا أَنْتُ إِنِّي امْكُثُوا لِأَهْلِهِ قَالَ نَارًا الطُّورِ جَانِبٍ مِنْ أَنْسَ بِأَهْلِهِ وَسَارَ الْأَجَلَ مُوسَى قَضَى فَلَمَّا ﴿٢٨﴾
تَصْطَلُونَ لَعَلَّكُمْ النَّارِ مِنْ جَذْوَةٍ أَوْ بِخَبَرٍ مِنْهَا آتِيَكُمْ لَعَلِّي

رَبُّ اللَّهِ أَنَا إِنِّي مُوسَى يَا أَنْ الشَّجَرَةَ مِنَ الْمُبَارَكَةِ الْبُقْعَةِ فِي الْأَيْمَنِ الْوَادِ شَاطِئِ مِنْ نُودِي أَتَاهَا فَلَمَّا
الْعَالَمِينَ

Allah boşanmaya belli şartlar çerçevesinde izin vermiştir. Tehlike içinde bir evlilik kurmak özellikle kadın için onaylanmayan bir davranıştır. Kadının hayatını güven altına almak için boşanma da son çare olabilir. Bu da boşanmaya Allah'ın müsaade etmesinin sebeplerinden birisidir. Kanada'da yapılan bir araştırma %15 oranında sorunsuz boşanma, %75 oranda sorunlu boşanma olduğunu göstermiştir (Bowlus & Seitz, 2002, s. 8). En yaygın göstergeler arasında evlilik öncesi birliktelik ve evlilik esnasındaki aldatmalar vardır. Evlenmeden önce çiftler uzun süre birlikte yaşamakta fakat evlendikten sonra bu birliktelik kısa sürede bozulmaktadır. Evlilik öncesi birlikte yaşama evliliğin biteceğini elbette garanti etmez. Fakat evliliğe bir giriş gibi algılanır ve evlendikten sonraki ilk zamanların heyecanı kalmaz ve durumda olumsuz etkilenme söz konusu olur (D.W Doherty, s.42).

1.6 DOMUZ TÜKETİMİ

Bakara suresi 173. ayette³⁰ domuz açık bir şekilde haram kılınmıştır. Domuzun metabolik sistemi insan gibidir. Özel sindirim sistemine sahiptir ve

²⁹ 28. Derken onlardan korkmaya başladı. "Korkma" dediler ve ona bilgin bir oğlan çocuğu müjdelediler. 29. Karısı çılgın atarak geldi. Elini yüzüne çarparak: "Ben kısır bir kocakarıyım!" dedi. 30. Onlar: "Bu böyledir. Rabbin söylemiştir. O, hikmet sahibidir, bilendir" dediler

³⁰ O, size; ölüyü, kanı, domuz etini, Allah'tan başkası için kesileni haram kılmıştır. Ancak kim mecbur kalırsa saldırmamak ve sınırı aşmamak şartıyla günah yoktur. Muhakkak ki Allah, Gafur'dur, Rahim'dir.

tüm gıdaları ve atıkları sindirebilir. Yüksek miktarda yağ ve kolesterol içerdiği için damar tıkanıklığına neden olan kolesterol oranı yükselmesini ciddi şekilde etkiler. Bunun sonucunda kalp krizi, kireçlenme, diyabet, kemik erimesi, Alzheimer ve iktidarsızlık gibi ölümcül hastalıklar ortaya çıkar. Günümüzde domuzlar modern hayvan çiftliklerinde üretilmektedir. Boğularak öldürülen pek çok domuzda bakteri ve bulaşıcı hastalığın üremesi kolaylaşmaktadır ki bunlar diyet ve ilaçlarla önlenmeye çalışılmaktadır. İnsanların tükettiği jambon, sosis ve pastirmalar bu ilaçlar sayesinde insane vücudunu antibiyotiğe karşı dirençli hale getirmektedir.³¹ Yukarıdaki uygulamaların hepsi hakkında İslam kurallar getirmiştir. Bu kurallar insanı, ailesine ve dünyaya zarar veren uygulamalardan uzaklaştırıp iyiye ve güzele yönlendirmek içindir.

1.7 İSLAMIN BU UYGULAMALARA BAKIŞ AÇISI

1.7.1 Alkol Ve Madde Kullanımı

Genel olarak sakatlık, ölüm ve hastalığın nedenleri arasında çocukluk, güvenli olmayan cinsellik ve alkol kullanımı vardır. Dünya genelinde problemlerin yaklaşık %4.5'ine alkol neden olmaktadır (WHO, Consequences, Alcohol and Health, 2011).

Tablo 2
Alkol Ve Hastalık Arasındaki İlişki

³¹ <http://www.peta.org/living/food/top-10-reasons-eat-pigs>.

Hastalık çeşidi (nedeni / kötüleşmesi)	Sonuçlar
Sinirsel hastalıklar	Epilepsi
Mide ve bağırsakla ilgili hastalıklar	Karaciğer sirozu, pankreatit ve hepatit
Kanser	Kolekteral, meme, gırtlak, karaciğer, yemek borusu, ağız boşluğu ve yutak
Uluslararası zararları	Şiddet ve suç
Uluslararası olmayan zararları	Trafik kazaları, düşme, boğulma, zehirlenme
Ölümcül alkol sendromu ve erken doğum	
Diyabet	
Titremeli hezeyan (Delerium Tremens)	

Kur'an bu hastalıklardan tek tek bahsetmez fakat alkolün yasaklanma sebebi çok nettir. Alkol peygamber efendimizden (sav) önce de Arap toplumunun kullandığı birşeydir ve bunu birden durdurmak mümkün değildir. Bu yüzden Kuran adım adım bir uygulama izlemiştir. Son durumda alkol ve herhangi uyuşturucu bir madde kullanımı günahdır. Bu durum diğer kesin zararlı haller için de geçerlidir.

Alkolle ilgili son inen ayette alkol ve kullanımı kesin olarak yasaklanmıştır.

Bakara suresi 219. Ayet³²

مَا وَدَّعُوا لِلنَّاسِ مَنَافِعَ كَثِيرٌ إِنْهُمْ فِيهِمَا قُلٌ ۖ وَالْمَيْسِرِ الْخَمْرُ عَنْ يَسْأَلُونَكَ ۚ
الْآيَاتِ لَكُمْ اللَّهُ يُبَيِّنُ كَذَلِكَ ۚ الْعَفْوُ قُلٌ يُنْفِقُونَ مَاذَا وَيَسْأَلُونَكَ ۚ نَفْعُهُمَا مِنْ أَكْبَرُ
تَتَفَكَّرُونَ لَعَلَّكُمْ

Nisa suresi 43. Ayet³³

حَتَّىٰ سَبِيلٍ عَابِرِي إِلَّا جُنُبًا وَلَا تَقُولُونَ مَا تَعْلَمُونَ حَتَّىٰ سَكَارَىٰ وَأَنْتُمْ الصَّلَاةَ تَقْرَبُوا لَا أَمْنُوا الَّذِينَ أَيْهَا يَا
مَاءٌ تَجِدُوا فَلَمْ النَّسَاءَ لَمْسْتُمْ أَوْ الْعَايِطِ مِنْ مِنْكُمْ أَحَدٌ جَاءَ أَوْ سَفَرٍ عَلَىٰ أَوْ مَرْضَىٰ كُنْتُمْ وَإِنْ ۚ تَغْتَسِلُوا
غُفْرًا عَفْوًا كَانَ اللَّهُ إِنَّ ۚ وَأَنْدِيكُمْ بِوُجُوهِكُمْ فَامْسَحُوا طَيِّبًا صَعِيدًا فَتَيَمَّمُوا

Maide suresi 90-91. Ayet³⁴

لَعَلَّكُمْ فَاجْتَنِبُوا الشَّيْطَانَ عَمَلٍ مِنْ رَجْسٍ وَالْأَرْلَامُ وَالْأَنْصَابُ وَالْمَيْسِرُ الْخَمْرُ إِنَّمَا أَمْنُوا الَّذِينَ أَيْهَا يَا
تُقْلِحُونَ
وَعَنِ اللَّهِ ذِكْرٍ عَنْ وَيَصُدَّكُمْ وَالْمَيْسِرِ الْخَمْرُ فِي وَالْبَعْضَاءِ الْعِدَاوَةِ بَيْنَكُمْ يُوقِعُ أَنَّ الشَّيْطَانَ يُرِيدُ إِنَّمَا
مُتَّهُونَ أَنْتُمْ فَهَلْ ۚ الصَّلَاةُ

Kur'an alkolü beynin normal çalışmasına engel olduğu ve insanı suçla meylettirdiği için yasaklamıştır ki bu durum modern bilimsel çalışmalarda da ortaya çıkar. Kur'an özel olarak HIV'den bahsetmez çünkü HIV en fazla üç nesil önce ortaya çıkan bir hastalıktır. Kur'an insan beyninin özelliğini koruması, suçla meyletmesinin önünü kapatması ve ahiretteki selameti için alkolü yasaklamıştır.

³² Sana şaraptan ve kumardan soruyorlar. De ki: "O ikisinde de hem büyük günah hem de insanlar için (bazı) faydalar vardır. (Fakat) onların günahları, faydalarından daha büyüktür." Ve sana (Allah için) neyi infak edeceklerini (Vereceklerini) soruyorlar. De ki: "Afv ettiklerinizi (vazgeçtiklerinizi), ihtiyaç fazlasını) (infak edin)." Allah, ayetleri size işte böyle açıklıyor. Umulur ki böylece siz tefekkür edersiniz (bunlardaki hikmetleri düşüyorsunuz)

³³ Ey amenu onlar! Sarhoş iken, ne söylediğinizi bilinceye kadar, cünüp iken. Yolcu olmanız hariç gusül abdesti alıncaya kadar, namaza yaklaşmayın! Eğer hasta iseniz veya yolculukta iseniz veya sizden biriniz tuvaletten gelmişse veya kadınlara dokunmuş faka su bulamamışsanız, o taktirde temiz toprağa teyemmüm edin, sonra onu yüzlerine ve ellerinize mesh edin (sürün). Muhakkak ki Allah, günahları affeden, mağfiret edendir.

³⁴ Ey iman edenler, içki, kumar, putlar ve kısmet çekilen zarlar, hep şeytan işi, murdar bir şeydir. Onun için siz ondan kaçın ki yakayı kurtarasınız.

Hadisler

*İçki kötülüklerin anasıdır*³⁵

*Bir şeyin çok miktarda alınması insana sarhoşluk veriyorsa, onun azı da haramdır*³⁶

*Cenab-ı Hak, şaraba, içene, dağıtana, satana, alana, saklamasını isteyeneye, yüklenip götürüne, satın parasını yiyene lânet ediyor.*³⁷

"Sarhoşluk veren şeyler on yönden lanet edilmiştir. Bizzat sarhoşluk veren şeye, hammaddesini ezen veya sıkana, ezip sıkıtırana, satıcısına, satın alana, nakliyesi ile uğraşana, kendisine götürülen kimseye, bütün bu işlerden elde edilen kazancı yiyene, içene, içilmek üzere ikram edene."

*"Üç grup Cennet'e giremez: 1) Minnet edici (başa kakıcı), 2) Anne, babasına isyankâr olan, 3) İçkiye müdavim olan (devam eden)."*³⁸

Alkol hakkındaki en önemli hadislerden birisi aşağıdakidir:

"Sizden önce yaşamış bir adam, insanlardan uzaklaşıp bir yerde uzlete çekilerek Allah'a ibadet etmekteydi. Fakat, fahişe bir kadın ona aşık oldu. Bu fahişe kadın, cariyesini ona gördererek bir meselede şahitlik yapması için evine çağırttı.

³⁵ Sünen-i İbn-i-Mace. C.K.N 3/30/3371

³⁶ Sünen-i İbn-i-Mace, C.K.N 3/30/3392

³⁷ Sünen-i İbn-i-Mace, C.K.N , 3/30/3380.

³⁸ Sunan an-Nasai, C.K.N, 60

Adam, kadının çağrısına icabet ederek cariye ile birlikte çağrıldığı eve gitti. Adam eve girince geçtiği her kapı, cariye tarafından arkadan kapatılıyordu. Nihayet güzel bir kadının yanına vardı. Kadının yanında bir çocuk ve bir içki şişesi bulunmaktaydı. Kadın, adama şöyle dedi: 'Vallahi! Ben seni, şahitlik yapman için çağırmadım. Ben senden; benimle cima yapmanı veya bu çocuğu öldürmeni ya da şu içkiyi içmeni istiyorum. Zira sen, bunlardan birini yapmak mecburiyetindesin.' Bu durum üzerine adam içki içmeyi seçti ve sarhoş oluncaya kadar içti. Sarhoş olunca kadınla zina yaptı ve yaptığı bu çirkin amelleri kimseye söylemesin diye çocuğu da öldürdü. Siz, içkiden uzak durun! Çünkü o, imanla bir arada asla bulunmaz. Muhakkak onlardan biri, diğerini çıkartır."³⁹

1.7.2 Evlilik Öncesi ve Evlilik Esnasındaki Birliktelikler

Üç büyük İbrahimi dinin de zina konusundaki tutumu bellidir. Eş zamanlı cinsel ilişki aynı anda birden fazla gayr-ı meşru eşin olması olarak açıklanabilir. Ama bu cinsellikte çok eşlilik anlamına gelmemektedir. Daha özel anlamda razı olmak ve daha sınırlı bir durumdur. İslam'da çok eşlilik ortakların onayı ile yapılır ve herkes durumdan haberdardır. Sahra bölgesi altı Afrikada HIV ve STI korunmasız seks ve birden fazla eşler yüzünden yaşanmaktadır.

HIV'e karşı alınan önlemlerde evlilik öncesi cinselliğin yaşanması davranışının değişmesi ve oruç yer almıştır (WHO & UNAIDS, 2007, s. 22).

³⁹ Sunan an-Nasa'i. **C.K.N.** 6/51/5669

İslam’da evlilik hayatın önemli adımlarından birisidir. Kadın ve erkek, çocuk sahibi olmak, imanlarını korumak ve tamamlamak gibi pek çok sebepten evlenirler. Bu birlikteliğin helal olması için kendine ait prosedürleri vardır. Eğer evlilik öncesi zevk almak için bir cinsel birliktelik yaşıyorsa bunun adı zinadır.⁴⁰

Kuran’da ve Hadiste Zina

Hadis

İbn Mesud (ra)’den, Hz. Peygamber (asv)’in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Nebi (sav)den “En büyük günah hangisidir” diye soruldu. Cevaben “Allah seni yarattığı halde, ona eş koşmandır.” Buyurdu. Ben “sonra hangisidir?” diye sordum. “seninle yemek yer (yemeğime ortak olur) korkusuyla çocuğunu öldürmendir” dedi. Ben yine “sonra hangisi” dedim. Buyurdu ki: “Komşunun hanımıyla zina etmendir”.⁴¹

Yemin ederim ki, kişinin başına demirden bir şişin, bir çivinin çakılması, yabancı bir kadına dokunmasından daha hafif kalır.⁴²

Hz. Ömer kadınlara verilen mehirlerin azami miktarını tesbit etmek niyetiyle bir cuma hutbesinde: “Kadınlara mehir verirken aşırı gitmeyin...” demişti, bunun üzerine

⁴⁰ İsra suresi 32. ayette şöyle buyrulmaktadır: “Zinaya yaklaşmayınız! Zira o, bir hayâsızlıktır ve çok kötü bir yoldur.”

⁴¹ SahihBuhkari. C.K.N. 492

⁴² Sahih al-Jami. C.K.N. 5045

cemaatten bir kadın ayağa kalkarak: “Ey Ömer, senin buna hakkın yok. Zira ayet-i kerîmede Cenab-ı Hak: “Birisine bir yük altın da vermiş olsanız bile ondan bir şey almayın” buyurmuştur” deyince, Hz. Ömer de kadına hak verdi ve bu kararından vazgeçti.”⁴³

İbn-i Mud’dan rivayetle: “Allah’tan başka ilah olmadığına, benim Allah’ın Resulü olduğuma şehadet eden Müslüman bir kişinin kanı ancak üç şeyden birisi ile helal olur; Zina eden evli kişi, cana karşı can ve dinini terk edip cemaatten ayrılan.”⁴⁴

Yukarıdaki ayet ve hadisler kadın ve erkek arasındaki ilişkinin sınırlarına, helal olan müslüman kanına değinmiştir. İslam suçları üçe ayırmıştır; hudud, kısas ve ta’zir. Zina en üst mertebedeki hudud gurubuna dahildir.

1.7.3 İslam’ın Zina Görüşü

Kuran zinayı yalnızca bir günah olarak değil toplumsal bir bozukluk olarak da ele alır. Zina İslam’a terstir ve kesin bi dille yasaklanmıştır. Bulaşıcı ve salgın hastalıkla, uyuşturucu, alkol ve insane doğasına aykırı olması yasaklanma nedenlerinden bazılarıdır.

Hadis

“Eğer siz Allah’a hakkı ile tevekkül etseniz kuşlar gibi rızıklanırdınız. Onlar aç gider, tok dönerler.”

⁴³ Abu Davud, C.N. 11/2112

⁴⁴ 40 hadis-i kutsi.C.K.N. 14

Yukarda belirtilen uygulamalar kişilerin hayatında önemli bir yere sahiptir. Özellikle allkol ve madde kullanımı, evlilik öncesi zina, ihanet, sex ticareti insan sağlığını ve toplum yapısını doğrudan etkileyen durumlardır. Gençlerin çoğunluğu bu saydığımız durumların en az birinde suçlu ya da kurban olarak bulunur. İnsanın en verimli yaşları olan 15-45 yaş aralığı aynı zamanda en çok suç işlenen yaş aralığıdır. STI ve Psikolojik nedenler insanı suç işleme konusunda, korunmasız cinsellik, evlilik öncesi ve sonrası zina konusunda cesaret verir. Bundan sadece birey değil toplum da etkilenir. İstenmedik gebelikler odaya çıkar ve insanların temel ihtiyaçlarından mahrumiyetiyle sonuçlanır. Aynı zamanda hamilelikte alınan alkol doğumla birlikte çocuklarda zihinsel ve psikolojik bozukluklara da neden olabilir. Alkolün ve madde bağımlılığının daha pek çok olumsuz sonuçları mevcuttur.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOK EŞLİLİK VE DİN

Tarihsel ve dini olarak evlilik bir erkek ile bir kadının birlikteliği olarak bilinmektedir. Aynı ilke son 230 yıla kadar, uzun bir süre boyunca aynen devam etmiştir. Nadiren aynı cinsin birlikteliğine rastlansa da, hiçbir zaman aynı cinsin evliliği olmamıştır.

Bir kadın ile bir erkeğin birlikteliğinin başlangıcı Hz Adem (ilk erkek) ve Hz Havva (ilk Kadın) ile. İbni Abbas'ın ve Hz Peygamber'den (sav) rivayet ettiği bir hadise göre Hz Havva, yalnız olan Hz Adem'e eşlik etmesi ve ona huzur vermesi için yaratıldı. Üc kitabı dinde de Hz Havva'nın yaratılışında aynı nedenler belirtilmektedir.

Dinin yanısıra kültür de evlilik türleri üzerine etkisi olan diğer etkili faktörlerden biridir. Bazı ülkelerde bir kadının birden fazla erkekle evlenmesine izin verilmiştir. Bazı ülkelerde ise erkekler limit olmadan birden çok kadınla evlenebilirler. Son zamanlarda ise insanlar serbest bir döngüler ve ne zaman ve nerede isterlerse evlenebiliyorlar. Diğer taraftan evlilik, hem erkek hem de kadınlar için sosyal hayatlarına ve statülerine olumlu ve olumsuz anlamlar katabiliyor. Bazı kültürlerde, eğer erkekler birden fazla kadınla evleniyorsa, onların güçlü olduğu ve statüsünü yükselttiği düşünülüyor. Diğer taraftan, kadınlarla evli değilse, onlara evli olanlara göre daha düşük bir statü veriliyor ve küçümseniyor. Çok eşlilik sistemine geçisin bir çok farklı nedeni var. Bunlardan birisi aklının üzerindeki toplum baskısıdır. Bazı Afrika ülkelerinde çok eşli evlilikler ailelerin ekonomik seviyelerini artırıyor. Evdeki çocuk sayısı arttıkça, refah da artıyor.

Evlilik, ele alınacak konu bakımından değişik segmentlere bölünebilir. Yasa terimlerine göre evlilik türleri bireysel ve dini olarak ayrılır. Bu tezde evliliklerdeki partner sayısı gözönünde bulundurulmuştur. Bu sebeple, evlilik dört kategoriye ayrılır.

- A. Tek Eşlilik
- B. Çok Eşlilik
- C. Çok Erkek Evlilik
- D. Çok Aşklılık

A. TEK EŞLİLİK

Terim olarak “mono” teklige işaret eder. Bu bir kadın ve bir erkeğin oluşturduğu bir evlilik türüdür. Bu uygulama tüm dünya’da geniş bir şekilde kabul edilmiştir. Bu yüzden hemen hemen tüm ülkelerin yasal sistemleri tek eşli sisteme izin vermektedir. Tek eşlilik aslında Hz. Adem’den bu yana bir çok nesilde uygulanan türdür. Aynı zamanda, Bu tür evlilik tüm İbrahimi dinlerde tam olarak tanınan ve kabul edilen evlilik çeşididir.

Tek eşlilik Hristiyanlıkta tek doğru evlilik formu olarak kabul edilir ve pek çok din adamı tarafından muhafazakar bir düşünce olarak uygulanır. Tek evliliğin başlangıcı olarak, tüm Batı Avrupa’yı kapsayan Roma İmparatorluğu ve Roma Kilisesi kabul edilir. Bu durum tek eşliliğin incilden mi yoksa Roma doktrinine dayanan modern Hristiyanlıktan mı geldiği konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

B. ÇOK EŞLİLİK

Çok eşli evlilik kendi içinde birden fazla eş bulunduran türdür. Bu durum erkekler birden fazla kadınla evlendiğinde meydana gelir. Bazı kültürlere göre sayı için limit yoktur. Erkeğin hanımlarının sayısı arttıkça statüsü de güçlenir. Çok eşlilik Dünya çapında 25 tanesi Afrika’da, 7 tanesi Asya’da (Birleşmiş Milletler,2011) yer almak üzere 33 ülkede uygulanmaktadır.

Çokeşlilik ülkelerin anayasalarına bağlı olarak yasal ya da yasadışı olabilir. Ya da adetlerde veya dini yasalarda (şeriat) yasal, fakat kamuda yasak

olabilir. Meşhur peygamberlerin kahir ekseriyeti çok eşli idiler. Bazıları resmi olarak bilinen eşleri vardır. Hz İbrahim'in Hz Sara ve Hacer ile evli olması buna örnektir. Bazıları ise Hz Süleyman gibi sayısız eşe sahipti. İslam Dininde Hz Muhammed(sav)den sonra çok evlilik erkek belirli şartları yerine getirdiği müddetçe 4 ile sınırlamıştır. Kur'an ise çok evliliğe prensip olarak izin vermiş olup oluşabilecek problemler konusunda uyarmıştır. Allah (cc) tek eşliliği evliliğin uygun formu olarak tavsiye etmekte ve çok eşle evliliği teşvik etmemektedir. Bu durumun sebebi birden çok eşli evliliğin olması durumunda insanın tüm şartları sağlamaktaki sınırlı potansiyelidir.

Kur'an(4;3)⁴⁵

وَتُؤَلِّقُ الْمُتَنَّى النِّسَاءَ مِنْكُمْ طَابَ مَا فَانِكُحُوا الْيَتَامَىٰ فِي تَقْسِطٍ وَلَا خِفْتُمْ وَإِنْ
أَلَا أَدْنَىٰ ذَلِكَ ۖ أَيْمَانُكُمْ مَلَكْتُ مَا أَوْ فَوَاحِدَةً تَعْدِلُوا إِلَّا خِفْتُمْ فَإِنَّ ۖ وَرُبَاعَ
تُعُولُوا

Bu ayet, Müslümanların Uhud⁴⁶ savaşını kaybetmesi sonrası nazil olmuştur. Bu savaşın olduğu dönemde vefat eden erkeklerin sayısındaki artış, yetim ve dul sayısının artmasıyla sonuçlandı. Bu dönemde içinde bulunulan kültürde dul kadınlar için tekrar evlenmek zordu. Bu sebepten yetimleri kurtarmak ve dulların hayata yeniden tutunmalarını sağlamak için bu ayet nazil oldu. Fakat bu uygulama özel şartlar altında uygulanır. Diğer türlü bu durumda ve daha sonrasında bir çok olumsuz sonuca neden olacaktır.

Kurandaki ve İncildeki gibi eski kutsal kitaplar çok eşlilik ile alakalı birçok farklı çok eşli kralların hikayeleri yer alır. Bu peygamberler arasında Kral Hz Davud ve Hz Süleyman vardır. Aşağıda İncilde geçen bölümler

⁴⁵ Eğer (kendileriyle evlendiğiniz takdir de) yetimlerin haklarına riayet edememekten korkarsanız beğendiğiniz (veya size helâl olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın; yahut da sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır.

⁴⁶ Medine'de bir Bölge (dağ), Suudi Arabistan

Allah'ın (cc) birden çok eş verebileceğini ve bunun onun bilgisiyle olduğunu gösteriyor. Dini kitaplardaki metinler çok eşliliğin tüm Dünyadaki dinlerde nasıl uygulandığını ve kabul edildiğini göstermektedir.

*Ve sana efendinin evini verdim, karılarını da koynuna verdim. Israil ve yahuda halkını da sana verdim. Bu az gelseydi sana daha neler neler verirdim.*⁴⁷

C. BIRDEN ÇOK ERKEKLE EVLİLİK

Çok erkekle evlilik, çok eşliliğin tam tersidir. Bu sistemde bir kadın iki ya da daha fazla erkekle evlenebilir. Bu evlilik türüne Asya'da Çin, Hindistan, Tibet ve Nepal'de; Afrika'da Kenya, Nijerya ve Tanzanyada ve Güney Amerika'nın bazı bölgelerinde nadiren rastlanmaktadır. Bu uygulama arazi ve yiyeceğin sınırlı olduğu ülkelerde ve kendi arazisi olan kadınların olduğu yerlerde görüldüğü gözlemlenmiştir.

Günümüzde evlilikte kadının hakları sıklıkla tartışılmaktadır. Eğer bir erkek birden fazla kadınla evlenebiliyorsa bir kadın da birden fazla erkekle evlenebilir diyor. İslam dini çok erkekle eşliliğe bir çok nedenden dolayı izin vermemiştir.

1. Bu durumda nesebin tespiti mümkün olmaz (E.Levine."Why Polygandry fails". s. 396)
2. Erkek doğal yapısı gereği çok eşliliğe daha müsaittir (KK. Aggarwal. C.24, No.3. s. 209)

⁴⁷ İncil,2 Samuel 12:8

3. Kadınlar adet dönemlerinden dolayı psikolojik ve davranışsal sıkıntı yaşamaktalar. Bu değişiklikler kadınların eşlerine karşı olan görevlerini etkileyebilir.
4. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların bir erkekten bir kadına geçmesi yüksek ihtimaldir. Bu sebepten eğer bir kadın birden fazla kocaya sahip ise ve aynı zamanda eşleri ile cinsel ilişki yaşamakta ise esleri evlilik dışında ilişkiye girmeseler dahi cinsel yoldan bulaşan hastalıklara yakalanma oranları fazladır. Bu durum bir adam birden fazla eşe sahipse ve hiçbir evlilik dışı ilişkiye sahip değilse geçerli değildir (T.Ellis. Women's vulnerability to HIV, s. 6,7)

Yukarıda sayılanlar kolayca tanımlanabilecek sebeplerdendir. Muhtemelen sonsuz bilgi sahibi Allah (cc)'ın çok erkek eşliliğini yasaklamasında başka bir çok sebep vardır.

D. BIRDEN ÇOK AŞIKLILIK

Çok aşıklılık aldatma ve hile olmadan taraflara birden çok eş ile birlikte olma izni veren yeni cinsel bir akımdır (Cook,2005). Bu tarz ilişkide eşler anlaştıkları biriyle ve sevgilerini beraber veya birlikteyken paylaştıkları başka birileri ile ilişki kurabilirler. Bu ilişki türü ana olarak açık ve kapalı çok aşıklılık grupları olmak üzere birçok alt katagoriye ayrılır. Bu gayr-ı meşrusistem son zamanlarda popüler olmaya başladığı için bu çalışmada detaylarıyla tartışılmayacaktır.

2.1 ÜÇ İBRAMİ DİNDE ÇOK EŞLİLİĞİN TARİHİ

2.1.1 İslamda Çok Eşlilik تعدد الزوجات

Çok eşliliğe insan hakları penceresinden bakıldığında, kadının bireysel değerini zayıflatan bir durum olarak görülür. Bu aynı zamanda cinsel eşitliğin gelişmesine karşı bir faaliyettir (UNAIDS, 2015, p. 22).⁴⁸ Diğer taraftan organize veya rastlantısal olarak yapılsın ya da yapılmasın herhangi bir çoklu ilişki türü insan haklarına uygun olarak değerlendirilir.

Kur'an tüm dünyadaki Müslümanların rehber kitap olarak kullandıkları kurallar ve uygulamalar ile doludur. O içinde izin verilen, yasaklanan teşvik edilen veya tavsiye edilmeyen eylemler içerir. Bu eylemler o her şeyi bilen ve yalnız ona ibadet edilen olduğu için Allah'ın (cc) koyduğu kurallar olarak uygulanır. Hristiyanlık ve Musevilik de olduğu gibi İslam da Hz Muhammed'den (sav) önce gelmiş Hz İbrahim, Hz Musa, Hz Süleyman'a ve diğer peygamberlee inanır. Tüm İbrahimi dinler peygamberlerin çok eşliliği konusunda ortak paydadalardır.

Hristiyanlıktaki Eski kutsal kitap Hz Musa'ı ve onun insanlarını öven bir çok kurala ve uygulamalara sahiptir. Hz İsa'nın gelişi ile Eski kutsal kitap, Hz İsa dan önceki tüm peygamberlerin Cehennem ateşine gireceği sonucuna varan yeni kutsal kitap ile değiştirildi. Bu değişim Eski kutsal kitaptaki tüm kuralların ve uygulamaların yanlış olduğuna işaret etmez. Bu değişiklik eski kuralları ve peygamberleri yanlış yapmaz. Fakat onu geliştirir ve mevcut ve başarılı peygamber tarafından değişiklik ihtiyaç haline gelinceye kadar uygulanır.⁴⁹

İslam çok eşliliği ne mecbur kılar ne de yasaklar. Buna kesin şartlar altında izin verir. Allah çok eşliliğe izin veren ayetleri Uhud savaşında oluşan

⁴⁸ Cinsiyet eşitliği ya da kadın ve erkeğin eşitliği: insane hakları hem kadın hem de erkek için eşittir ve her iki cins de hayatlarında özgür kararlar almak ve uygulamak konusunda herhangi bir sınırlama ve engel olmadan eşit olmalıdır. Cinsiyet eşitliği kadın ve erkeğin farklı olduğunu Kabul eder ama eşit fırsat ve şartlar sunulması gerektiğini, kimsenin cinsiyetinden dolayı ayrımcılığa maruz kalmaması gerektiğini savunur.

⁴⁹ Ahzab 33:40: Muhammed, sizden birisinin babası değildir ve fakat Allah'ın resûlüdür ve peygamberlerin sonuncusu ve Allah, her şeyi bilir. Enbiya 21:107: Seni Biz, sadece âlemlere rahmet olarak gönderdik.

özel durumdan sonra indirmiştir. İslam çok eşliliğe izin verdiği için ve ve Hz Muhammed (sav) birden çok eşe sahip olduğu için suçlanmaktadır (Yasin&Jani, 2013). Hz Peygamber dokuz kadın ile evliydi (Al-Haşim, 2011). Tüm evlilikleri kavimler arası sosyo kültürel problemleri çözmek, kötü kültürel bozuklukları düzeltmek ve mutluluk içindi (Philips&Jones, 2005, s.45).

Al-Ezher üniversitesinde hoca olan Cemal Bedevi; İslamın ikiyüzlü, samimiyetten uzak, yalan içeren bir ahlaka ve eğer daha iyi bir çözüm yok ise boşanmaya karşı olduğunu ve bunun yanında insan doğasına uygun kusursuz ve yasal cinsel hayatı korumayı amaçlayan bir din olduğunu ifade etmektedir. Kendisi bu tip durumlarda hangi çözümün çok eşlilikten daha iyi olduğunun tartışmalı olduğunu belirtmektedir (Badawi,1998).

Peygamberler dışında kalan insanların statüsü peygamberler de insan olmasına rağmen onlardan daha düşüktür. Peygamberler Allah'ın yardımı ile bir çok sebepten ötürü, genel olarak ise kendilerini kontrol edebildikleri ve yeteneklerinden dolayı seçilirler.

2.1.2 Hristiyanlıkta Çok Eşlilik

Hristiyanlıktaki öğretilere göre çok eşlilik Allah (cc) tarafından yasaklanmış şeytani bir eylemdir. İncildeki tüm peygamberler çok eşli olmasına rağmen, bu eylem şeytanidir ve yapan günahkardır. Hz İsa döneminde çok eşlilikten kendisi tarafından bahsedilmemiştir. Onun evli olmadığını ve çok eşliliği gündemine almadığı bir gerçektir (Islamhouse, 2013).

Hz. İsa'dan aktarılan bir ayette çok eşlilikten bahsedilir. O açık bir şekilde ne çokeşliliğe karşı ne de bunun Eski kutsal kitabın kurallarına aykırı

olduğundan bahseder.⁵⁰ Fakat kurallar yeni kutsal kitap getirildiğinde değiştirilmiştir. Allah peygamberlerini kendisine yüksek bir saflıkta olsunlar ve itaat etmeleri için seçer. O herşeyi bilir ve O onları yerkürenin yaratılmasından önce seçer. Allah (cc) Hz İbrahim'i, Hz Davud'u, Hz Süleyman'ı ve daha bir çok çok eşli peygamberi seçmiştir. Seçilmiş peygamberler en iyi davranış itaat üzere ve Allah (cc) en yakın insanlar oldukları için seçildikleri halde ve Allah'ın (cc) da yanlış yapmayacağı da bilindiği için bu davranış ahlaksızlık ve günahkarlık olarak görülmemelidir. Fakat, çokeşliliği yasaklayan direkt bir ifade yoktur.

Çok eşliliğin yasaklanmasının Roma kültürü ve Roma imparatorluğu döneminde sosyal ve politik sebepler ile ilişkili olarak yasaklandığına inanılmaktadır. 4. Yüzyılda Hristiyanlıkta iki eşliliğe izin veriyordu. 8.yüzyılda güç sahibi insanlar 6 ile 9 tane eşe sahiptiler (Walter Scheidel, s.7-17).

2.1.3 Yahudilikte Çok Eşlilik

Yukarıda belirtildiği gibi çok eşlilik İsrailoğullarında Hz Musa (as) öncesinde bile uygulanıyordu. Hz Muhammed'in (sav) in aksine Hz Musa (as) bir erkeğin evlenebileceği kadın sayısına herhangi bir limit koymamıştır.

Diğer İbahimi dinler içinde Yahudilikte cariye almak genel uygulamalardandır. Sonraki dönemde bir erkeğin evlenebileceği eş sayısı gözlemlendikten sonra Yahudi liderler kadın sayısını dört olarak sınırlandırmaya karar verdiler (H.Greenstone, s.1).

11. Yüzyılda, Rabbi Gersom ben Judah, (960-1028) çok eşliliği yasaklayan kişi olarak bilinir. O bunu 1.000 seneliğine yasakladı ve bu süre

⁵⁰ Mathew 5:17: ' Ben şeriati ortadan kaldırmak için değil; bizzat uygulamak için geldim'

1987 de sona erdi (İslamhouse, 2013, s.3) Çokeşlilik yasaklanmış olmasına rağmen Ortadoğulu Yahudiler uygulamayı devam ettirdi (İslamhouse, 2013, s.3).

Araştırmalar gösteriyor ki, göçebe yaşayan İsrail’liler halen bu uygulamayı devam ettirirler. Aynen İslamda olduğu gibi Yahudi alimler eğer bir erkeğin eşi zihinsel olarak problemlili ise veya eğer kısır ise bu uygulamaya izin veriyorlar (H.Greenstone , s. 1).

2.2 ÇOKEŞİLİĞİN, ÇOKEŞLİ TOPLUMLARDAKİ ROLÜ

Karşılaştırmalı istatistiklerin ve literatürün sınırlı olduğu bu konuda, çokeşli evliliğe insanların yönelmesinde birçok farklı sebep var. Bunlar arasında en yaygın olanları savaş durumu, ve onun sonuçları, kısırlık ve ekonomik faydalardır. Afrika’nın Sahra bölgesindeki kabilelerden Zulu kabilesinde yapılan bir araştırmaya göre, çok evlilik uygulamasının bir çok nedeni olduğu tahmin edilmektedir. Zulu kabilesinde Çok eşlilik avantajlı bir durum olarak algılanmaktadır. Bir erkeğin evlenebileceği kadın sayısı belirlenmemiştir. Aynı zamanda çok eşli olmak daha iyi bir statünün göstergesidir ve bu yüzden çok eş bir çok yönden avantaj anlamına gelmektedir (Mole&Welch,1985, s.15).

A. Kadınların Hizmeti

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, Zulu kabilesinin çok evlileri arasında (Güney Afrika) eşler arasında iş bölümü vardır. Eş sayısı arttıkça kadınlar arasındaki iş yükü de azalıyor. Bunun dışında, birinin yokluğunda diğeri evin işlerinden sorumlu oluyor. Bu komplekste, kadınların ana işi evin işlerinden sorumlu olmak ve kocaya hizmet etmektir. Böylelikle kocaya herhangi bir zamanda hizmet ediliyor (Mole&Welch,1985, s.45).

B. Ekonomik Avantajları

Ekonomik açıdan çok eşlilik hem avantaj hem de dezavantaj barındırıyor. Kazanç veya kayıp çocuk sayısına ve kadınların taleplerine bağlıdır. Çok eşlilik özellikle tarım toplumları içinde avantajlıdır. Birden çok eşe sahip olmak erkeğin statüsünü artırıyor aynı zamanda bu durum tarımsal verimliliği artırıyor. Sadece Zulu Kabilesinde değil Afrika'nın geri kalanında da fazla toprak ve eş sahibi olmak refahın göstergesi olarak kabul ediliyor. Bu yüzden çok eşli evliliklerde kadın sayısının fazla olması daha çok toprak sahibi olunmasına ve mirastan gelen büyükbaş hayvan sayısını artırıyor. Bu durum onların tasarruf etme yeteneklerini artırıyor. Bu durum aynı zamanda her kadın işçi olduğu için, işçi ücretini azaltıyor.

C. Çoğalma

Arazi sahibi olmak ve birden fazla eş sahibi olmak gibi fazla çocuk sahibi olmak da bir gurur kaynağıdır. Kırsal kesimlerde çok çocuk sahibi olmak çocukların ölmesinden duyulan kederi de azaltıyor (Moller&Welch,1985 s.48). Zulu kabilesindeki konsept ile farklı olsa da İslam da çok eşliliğe izin verilmesinde ki nedenlerden biri de çoğalmadır. Kadınlar çocuk sahibi olamadıklarında, İslam çok eşliliği kısırlığın önündeki bir çözüm olarak görüyor

D. Kısırlık ve Nüfus

Doğal veya başka sebeplerden erkek veya kadından herhangi birisi çocuk sahibi olamayabilir. Bu biyolojik rahatsızlık bazen evliliklerin bozulmasına sebep olabilir. Bu sorunu çözmek için erkekler birden çok kadın ile evlenir bu aynı zamanda çocukları tarlada çalıştırarak ve üretkenliği

artırarak zengin olmanın bir yoludur. Soyu tükenme konusu etnik kabileler ve gruplarda meydana gelebilir.

E. Cinsel Çeşitlilik

Hristiyanlığın bazı kültürlerinde hamilelik döneminde kadınlarla ilişkiye girmeye izin verilmemiştir. Hamile olamayan eşi ile zaman geçirebilecek olan çok eşli erkekler için bu bir avantajdır.

2.3 İSLAMDA ÇOK EŞLİ EVLİLİĞİN ŞARTLARI

Evlilik dışında herhangi bir şekilde cinsel ilişkiye girmek Allah (cc) tarafından yasaklanmıştır. İslamda zinadan şeytani bir hareket olarak bahsedilmiş, çok eşlilik ise ilgili ayetlerde özendirilmemiştir.

Kur'an (4:129)⁵¹

وَإِنَّ َكَالْمُعَلِّقَةِ فَنَدَرُوهَا الْمَيْلِ كُلَّ تَمِيلُوا فَلَا ُ حَرَصْنُمْ وَلَوْ النَّسَاءِ بَيْنَ تَعْدِلُوا أَنْ تَسْتَطِيعُوا وَلَنْ رَحِيمًا غُفُورًا كَانَ اللَّهُ فَإِنْ وَتَنَّفُوا تُصْلِحُوا

Kur'anda Bahsedilen haklı sebepler yerine gelmez ise bu durum geçerlidir. Çoğu zaman olmayacak olsa da çok eşlilik kesin bir adaleti gerektirir. Hz Muhammed (sav) hadisinde şöyle belirtiyor:

*İki eşi olup da yalnızca birine önem veren ahirette yarım vücutla haşrolacaktır.*⁵²

⁵¹ Ve kadınlar arasında adalette bulunmıza ne kadar arzkeş olsanız da olsa muktedir olamasınız, artık birine büsbütün meyl ile temayül edip de ötekini asıklı gibi bırakmayınız ve eğer ıslah eder ve sakınırsanız şüphe yok ki Allah teala gafurdur, rahimdir.

Bilerek böyle bi günah işlemek hadisteki gibi sonuçlanacaktır. Doğru olan eşleri ihmal etmemektir. Erkek eşine bir hak tanıdığı zaman, o hakkı devam ettirmelidir. Bu konuda Allah şöyle buyurmuştur:

Kur'an

Nisa suresi 19. Ayet:⁵³

لِيَذْهَبُوا تَعْضُلُوهُنَّ وَلَا تَكْرَهُهُنَّ تَرْتُّوا أَنْ لَكُمْ يَحِلُّ لَا آمَنُوا الَّذِينَ أَيُّهَا يَا
بِالْمَعْرُوفِ وَعَاشِرُوهُنَّ مَبِيتَةً بِفَاحِشَةٍ يَأْتِينَ أَنْ إِلَّا أَتَيْتُمُوهُنَّ مَا يَبْغِضُ
كَثِيرًا خَيْرًا فِيهِ اللَّهُ وَيَجْعَلُ شَيْئًا تَكْرَهُوا أَنْ فَعَسَى كَرِهْتُمُوهُنَّ فَإِنْ

2.3.1 Çok Eşlilik ve Savaş (Cinsiyet Oranı)

Savaş, geniş bir nüfusu bir çok yönde etkileyen; hatta ölümlere sebep olan bir çatışma olarak tanımlanabilir. Savaşın sonuçları ise, fiziksel yaralanmalar, kalıcı engellilik, psikolojik hastalıklar, göç, yiyecek kıtlığı, çeşitli hastalıkların yayılması ve ilaç kullanımı olarak özetlenebilir. Savaş, binlerce hatta milyonlarca askerin ve sivilin hayatlarını kaybetmeleriyle sonuçlanabilir. 1. Dünya Savaşı boyunca milyonlarca asker ve sivil, savaştan ve kıtlık sonucu oluşan Venüs Hastalığı gibi hastalıklardan dolayı hayatlarını kaybetmişlerdir. Grip salgını ise bir çok askerin erken terhis edilmesine sebep olan birinci neden olarak öne çıkmıştır. Ayrıca belsoğukluğu ve cinsel yolla

⁵² Ebu Davud'un eserinde, C.K.N. 2/572/2128

⁵³ Ey îmân edenler (Allah'a ölmeden önce ulaşmayı dileyenler)! (Eşi vefat eden ve yakınınız olan) kadınlara zorla (kerhen) varis olmanız size helâl değildir. Ve onlara verdiklerinizin (mehrini) bir kısmını (onlardan) almak için, onları sıkıştırmayın, açıkça fuhuş yapmaları hariç. Ve onlarla iyi geçinin. Fakat eğer onlardan hoşlanmadınızsa, o taktirde umulur ki, sizin hoşlanmadığınız bir şey hakkında Allah pek çok hayır kılar.

bulaşan hastalıklar da erken terhislere sebep olan diğer önemli etkenler olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrasında ve Almanya'nın Amerika tarafından işgali sırasında cinsel yolla bulaşan hastalık vakalarının görülme oranı 5/1000'den 190/1000'e ulaşmış; Kore Savaşı (1951-55) sırasında 184/1000 vaka oranı görüşmüş, yine aynı savaş sırasında Amerikan Ordusunda belsoğukluğu vakası oranı 500/1000 olarak ortaya çıkmıştır (Korzeniewski, Krzysztof, 2012, s. 166).

Vietnam Savaşı sırasında, cinsel yolla bulaşan hastalıkların görülme sayısı ise %90 seviyelerine ulaşmıştır. 1970-71 yılları arasında 3202 yeni belsoğukluğu vakası rapor edilmiştir. (Korzeniewski, Krzysztof, 2012, s. 167). İnsanın cinsel birleşme isteğini artıran bir sebep de hava koşullarıdır. Bu yüzden, denizcilerde ve sıcak ülkelerde konuşlanan orduların askerlerinde cinsel yolla bulaşan hastalıkların görülme oranı oldukça fazladır. Cinsel yolla bulaşan şankroid ve lenfogranüloma venerum enfeksiyonu Vietnam'daki askerlerde teşhis edilmiştir ve sıcak ülkelerde sıkça rastlanılmaktadır (Korzeniewski, Krzysztof, 2012).

Savaş alanında bulunmuş kişiler büyük çoğunlukla erkeklerdi. Savaşta milyonlarca erkek öldü, kadınlar dul çocuklar öksüz kaldı ve bekar kadınlar cinsiyet oranının bozulmasından dolayı evlenemediler. Buradaki asıl konu bu askerler cinsel yolla bulaşan hastalıklara nasıl maruz kaldığı ve kendilerini hastalıktan nasıl muhafaza edebilecekleridir. Askerler eşlerini savaş dolayısıyla geride bırakmış oldular. Bununla birlikte savaş alanında kısa süreli cinsel birliktelikler, para karşılığı seks ve partner değişikliği çok sık rastalanan durumlardı. Bu durum HIV virüsünün yayılmasına sebep oldu. Birlikteliğin süresinin kısa oluşu ve alkol kullanımının fazla oluşundan dolayı, kondom kullanımı ve ulaşılabilirliği ve HIV testi yapılması çok mümkün olmayan durumlardı (Hankins, Friedman, Zafar & A. Strathdee, 2002).

Savaş durumlarında çokça rastlanılan bir diğer faktör ise erkeklerin kadınlara silahla uyguladığı şiddetti. Bu olayın mağdurları genellikle göç etmiş, güçsüz ve dul kadınlardı. İslam'da çok eşliliğin izin verilmesinin bir

sebebi de savaşlarda ölen erkekler sebebiyle dul kalan kadınların problemlerine çözüm bulmak ve kadın sayısının erkek sayısından çok fazla olmasıdır. Gerçek şu ki erkeklerin savaşta bu hastalıklara yakalanmasının en önemli sebebi evlilik dışı ilişkilerdi.

İslam'da belli bir dönemde savaş sırasında yer alan istismarlardan ve zinadan insanları kurtarmak için normal nikahtan farklı olan mut'a nikahına izin verilmiştir.

Hadis

*Abdullah ibni Mesud şöyle dedi: 'Biz Nebi (sav) ile beraber savaş giderdik. Beraberimizde kadın bulunmuyordu. Bu durumda biz erkeklik yumurtalarımızı çıkartıp hadım olalım mı? Dedik Nebi (sav) bize bunu yasakladı! Bundan sonra bizde elbise vb bir şey karşılığı kadınla evlenmemize izin verdi.'*⁵⁴

Mezheblerin arasında mut'a nikahı hakkında ihtilaf vardır. Dört mezhep ve sahabenin çoęu mut'a ve benzeri evliklerin bătıl olduğuna dair ittifak etmişlerdir. Çünkü nikahın sıhhat şartlarından biri olan icab-kabulün ebedi olma şartını ortadan kaldırmaktadır. (Abdullah K. Mut'a nikahı üzerine bazı mulahazalar. s. 155-157).

Sosyolojik araştırmalar, mut'a nikâhını kabul eden şia ve Ca'ferî toplumlarda kültür, eğitim, refah ve dînî bilgi seviyesiyle böyle bir uygulamanın ters orantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Yani kadınların kültür ve refah seviyesi yükseldikçe mut'aya olan talebin azaldığını göstermektedir. Bu durumda mut'a hem ekonomik hem de kültür olarak düşük seviyede bulunan semtlerde yaşayan kadınların başvurduğu bir evlenme şekli olarak görölmektedir. Bunun yanında mut'a sonucu meydana gelen çocukların yaşadıkları psikolojik problemler nedeniyle toplumsal

⁵⁴ İbni Ebi şeybe C.K.N 3/391/15

yapıda ciddi sorunlar meydana getirdiği de araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla pek çok olumsuz sonucu ve sakıncası bulunan böyle bir uygulamayı iffetli olmaya ve böyle ölmeye önem veren, bu yönüyle de farklılık arzeden İslam'a yerleştirmeye çalışmak pek çok soruya kapı açmak olur (Abdullah K. Mut'a nikahı üzerine bazı mulahazalar. s. 169).

Birleşmiş Milletler'in 2015'te yayımladığı son istatistik raporuna göre 194 ülke arasından 124'ünde kadın popülasyonu erkeklerden fazladır (Birleşmiş Milletler, 2015). Buna ek olarak, dünya sağlık istatistikleri ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu raporunda, doğal ölümlerin yanı sıra dengesiz erkek/kadın oranının sebepleri farklı faktörlere dayanıyor. Doğumdaki oran ve evlenme yaşındaki oranı birbirinden farklı; doğumdaki erkek/kadın oranı 105:100 (BMNF, 2012). Bu teoride çocuk ölümleri hesaba katılmamıştır.

Asıl gerçek şu ki, çok fazla sayıdaki bekar kadınların evlenebileceği yeteri sayıda erkek yoktur. Bunun sebepleri; eşcinselliğin artması, savaş sebebiyle olan ölümler, çok fazla sayıdaki hapiste yatan erkeklerdir. Bölgelere göre seks oranı: Asya: 104.8, Avrupa: 93, Afrika:100.1, Güney Amerika: 97.5, Okyanusya:100, Orta Amerika: 94.9, Karayipler: 98.3 (Dünya Bankası, 2015).

Eş zamanlı cinsel ilişkiler geleneksel bir yapıya sahip değildir, bu yüzden bu durum HIV testlerinin nadiren yapılmasına ve gözardı edilmesine sebep olmuştur. Bunun aksine, geleneksel çok eşlilik evlilik dışı ilişkileri önleyerek cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılmasını kontrol altında tutar (IslamReligion.com, 2006).

Evlilik kadın ve erkeğin birlikteliğidir. Bu birliktelik Adem ile Havva'dan başlayıp günümüze kadar devam etmektedir. Evlilik türleri Nuh'tan bu yana değişiklik göstermektedir. Bu yüzyılda çokaşklılık ve çok erkekle evlilik çokeşliliğe göre daha popüler bir hale gelmiştir. Bütün semavi dinlerde, eski nesillerde tek eşlilik en fazla kabul edilen evlilik türüdür. Bütün semavi dinlerin peygamberleri çokeşliliği uygulamıştır. Roma İmparatorluğu döneminde çokeşlilik Hristiyanlıkta yasaklanmıştı, fakat İslam'da bir erkeğin

eğer bütün eşlerine eşit şekilde davranacaksa ve hepsinin yaşamını idame ettirebilecekse birden fazla kadınla evlilik hakkı bulunuyordu.

İslam'daki çokeşlilik rastgele çokeşliliğe göre daha kısıtlıdır ve gelenekseldir. Bazen çoklu cinsel partnerlik karışıklığa sebep olabiliyor. Bazı kültürlerde çok eşe sahip olmanın kişinin varlığını artırması açısından avantajları olduğu bilinmektedir. Bu avantajlar çok çocuğa ve toprağa sahip olmak ile ilişkilendirilebilir. İslam'da birçok sorunun çözümü bulunmaktadır. Bunlar; kadın erkek oranı dengesizliği, doğurganlık konusu, dul kadınların tekrar evlenmesi ve öksüz çocukların desteklenmesidir. Eş zamanlı cinsel ilişkilerin aksine çokeşliliğin insan sağlığına olumlu katkıları vardır, çünkü eş zamanlı cinsel ilişkiler HIV virüsünün ve diğer cinsel ilişkiyle yayılan hastalıkların yayılmasına sebep olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HIV, ÇOK EŞLİLİK (POLİGAMİ) VE İSLAM DÜNYASI

HIV, enfeksiyon kapmaya sebep olan davranışlarda bulunanları etkileyen bir hastalıktır. Bu yüzden HIV genellikle alkol ve uyuşturucu kullananları, seks işçilerini, eşcinselleri (homoseksüel) ve transeksüelleri etkiler. Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı'nın (UNAIDS) terminoloji kılavuzuna göre, bu insanlar Anahtar Nüfus olarak adlandırılmaktadır.⁵⁵ HIV'i dünya raporlarından çıkarma amacı ile çalışmalarını sürdüren UNAIDS, el ile tutulur sonuçlar ortaya koyar, ART (Antiretroviral Terapi) tedavisine ihtiyacı olanlara odaklanır ve tıbbi tedaviye ulaşımı kolaylaştırır. 2013 yılında UNAIDS; PLWHA, yeni enfeksiyonlar, ilgili ölümler ve HIV ile yaşayan çocuk sayısını içeren küresel ve bölgesel bir bilgi formu yayınladı.⁵⁶

Tablo 3
PLWHA (HIV/AIDS ile Yaşayan İnsanlar) Sayısının Küresel Ve Bölgesel İstatistikleri

Bölge	PLWHA 2013		Yeni HIV enfeksiyonları 2013		AIDS ile bağlantılı ölümler 2013 (toplam)
	Toplam	Çocuk	Toplam	Çocuk	
Sahra-altı Afrika	24.7 milyon [23.5-26.1 milyon]	2.9 milyon [2.6-3.2 milyon]	1.5 milyon [1.3- 1.6 milyon]	210,000 [180,000- 250,000]	1.1 milyon [1.0 - 1.3milyon]
Asya ve Pasifik	4.8 milyon [4.1 milyon- 5.5 milyon]	210 000 [190 000- 270 000]	350 000 [250 000- 510 000]	22 000 [18 000- 32 000]	250 000 [210 000- 290 000]

⁵⁵ UNAIDS Terminoloji Kılavuzu, 2015 s. 8.

⁵⁶ UNAIDS Global Bilgi Formu 2014.

Latin Amerika	1.6 milyon [1.4 milyon- 2.1 milyon]	35 000 [27 000- 54 000]	94 000 [71 000- 170 000]	1800 [<1000- 7400]	47 000 [39 000- 75 000]
Batı ve Orta Avrupa ve Kuzey Amerika	2.3 milyon [2.0 milyon- 3.0 milyon]	2800 [2300- 3600]	88 000 [44 000- 160 000]	<500 [<200- <500]	27 000 [23 000- 34 000]
Doğu Avrupa ve Orta Asya	1.1 milyon [980 000- 1.3 milyon]	14 000 [13 000- 14 000]	110 000 [86 000- 130 000]	<1000 [<1000- 1200]	53 000 [43 000- 69 000]
Karayipler	250 000 [230 000- 280 000]	17 000 [14 000- 20 000]	12 000 [9400- 14 000]	<1000 [<500- <1000]	11 000 [8300- 14 000]
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	230 000 [160 000- 330 000]	16 000 [11 000- 22 000]	25 000 [14 000- 41 000]	2300 [1500- 3400]	15 000 [10 000- 21 000]
Global	35 milyon [33.2 milyon- 37.2 milyon]	3.2 milyon [2.9 milyon- 3.5 milyon]	2.1 milyon [1.9 milyon- 2.4 milyon]	240 000 [210 000- 280 000]	1.5 milyon [1.4 milyon- 1.7 milyon]

HIV, 7 kıta arasında genellikle Afrika'daki üçüncü dünya ülkelerini oldukça etkilemektedir. Bunun sebebi, bilgi (farkındalık) eksikliği, sağlık merkezlerine ve ART gibi tedavi yöntemlerine ulaşılmazlıktır. HIV'in ilk yirmi yıl boyunca yoğun olarak görüldüğü yerler gösterir ki, HIV'den ölen erkeklerin sayısı kadınlara oranla daha fazladır. İlk defa Amerika Birleşik Devletleri'nde

bilimsel olarak hazırlanan aşağıdaki tablo, HIV'in zararının detaylarını göstermektedir.

Tablo 4
HIV'in, Ortaya Çıkışından İtibaren İlk Yirmi Yıl Boyunca Amerika'daki
Yaygınlığı

Karakter Özellikleri	1981–1987 Sayı (%)	1988–1992 Sayı (%)	1993–1995 Sayı (%)	1996–2000 Sayı (%)
Erkek	46,251 (92.0)	177,132 (87.5)	211,909 (82.4)	204,730 (77.4)
Kadın	4,029 (8.0)	25,387 (12.5)	45,353 (17.6)	59,672 (22.6)
Yaş Grubu				
0-4	649 (1.4)	(1.3) 2,763	2,105 (0.8)	1,355 (0.5)
5-12	101 (0.2)	667 (0.3)	650 (0.3)	618 (0.2)
13-19	199 (0.4)	759 (0.4)	1,381 (0.5)	1,722 (0.7)
20-29	10,523 (20.9)	38,507 (19.0)	43,445 (16.9)	36,252 (13.7) *
30-39	23,239 (46.2)	92,178 (45.5)	116,335 (45.2)	114,072 (43.1) *
40-49	10,472 (20.8)	46,922 (23.2)	67,475 (26.2)	78,032 (29.5) *
50-59	3,684 (7.3)	14,494 (7.2)	19,153 (7.4)	23,980 (9.1)
>60	1,413 (2.8)	6,230 (3.1)	6,718 (2.6)	8,373 (3.2)
Viral Durumu				
Canlı	2,103 (4.2)	20,572 (10.2)	96,998 (37.7)	203,192 (76.9)

Ölü	47,993 (95.5)	181,212 (89.5)	159,048 (61.8)	59,807 (22.6)
-----	---------------	----------------	----------------	---------------

ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri'ne (CDC) göre, bu salgın hastalığın ABD'deki bireyler arasında yoğun olarak görüldüğü yaş grubu 20-49'tur. Bu yaş grubu en üretken yaş grubudur. Ayrıca tablo gösterir ki; ilk yirmi yılda erkeklerin kadınlara oranla hastalığa yakalanma oranları daha yüksektir. Cinsiyet grupları arasındaki bu önemli farklılığın sebebi ise erkeklerin erkekler ile cinsel ilişkide bulunma oranının fazla olmasıdır (CDC, 2001, s. 431-433). Ölen erkeklerin sayısının fazla olması geriye evlenmemiş birçok kadın ve yetim bırakır. İlk otuz yıl boyunca hastalıktan ölenlerin sayısı, hayatta kalmayı başaranlarla karşılaştırıldığında önemli ölçüde fazladır.

3.1 HIV VE İSLAM DÜNYASI

Dünya, iki milyara yakın Müslüman'ın yerleşim yeridir. Dünya'daki Müslüman nüfusun bölgesel dağılımının yüzdesi şu şekildedir: Asya-Pasifik 62%, Orta Asya 20%, Sahra-altı Afrika 15% ve Avrupa 2% (PEW Araştırma Merkezi, 2014).

Aşağıdaki tablo, Müslüman nüfusun çoğunluk olduğu ülkeleri, ülkelerdeki Müslüman nüfusu ve HIV yoğunluğunu göstermektedir. Bazı ülkelerin en son verileri teslim etmedeki isteksizlikleri yüzünden istatistiklerden bazıları on yıldan öncesine aittir.

Tablo 5

Müslüman Nüfusun Çoğunlukta Olduğu Ülkeler

Ülkeler	Müslüman Nüfus (%)	PLWHIV Sayısı ⁵⁷
Afganistan	99.8	4300 ^[2014]
Arnavutluk	82.1	100 ^[2002]
Azerbeycan	98.2	10,400 ^{**}
Bahreyn	81.2	1000 ^[2003] 0 ^[2014]
Bangladeş	90.4	8000
Brunei	51.9	200 ^[2007] 0 ^[2014]
Burkina Faso	58.9	114,500
Çad	55.7	213,100 ^{**}
Komoros	98.3	0
Cibuti	97.0	7,700
Mısır	94.7	6,500
Gambiya	95.3	14,300 ^{**}
Gine	84.2	118,100 ^{**}
Endonezya	88.1	605,500
İran	99.7	70,900
Irak	98.9	0
Ürdün	98.8	600
Kazakistan	56.4	13000
Kosova	91.7	NA*
Kuveyt	86.4	NA
Kırgızistan	88.8	8700
Lübnan	59.7	3,600
Libya	96.7	10,000

⁵⁷ ** Ocak 2014 tarihli CIA dünya bilgi formundan veriler gösterir.

*NA, No Answer ifadesinin kısaltılmış halidir. Cevabın bilinmediğini gösterir (Çevirmen Notu).

Malezya	61.4	82,000**
Maldivler	98.4	0
Mali	92.4	100,300**
Moritanya	99.2	10,500**
Mayotte	98.8	NA
Fas	99.9	30,000**
Nijer	98.3	43,600**
Nijerya	70%	3.4 milyon
Umman	87.7	1,100
Pakistan	96.4	86,700**
Filistin	97.5	-
Katar	77.5	0
Suudi Arabistan	97.1	NA
Senegal	95.9	42,800**
Sierra Leone	71.5	57,700**
Somali	98.6	31,200**
Sudan	71.4	260,000**
Suriye	92.8	0
Tacikistan	99.0	11,900**
Tunus	99.8	2,700
Türkiye	98.6	6,800
Türkmenistan	93.3	200 ^[2007]
BAE	76.0	NA
Özbekistan	96.5	29,700**
Batı Sahra	99.6	NA
Yemen	99.0	18,800**

Yukarıdaki tablo, HIV'in yaygınlığı ve İslam Dünyası konularına bir giriş mahiyetinde olup analiz yapmak için basit bir taslak sağlamaktadır. Müslüman nüfusun az olduğu ülkelerde PLWHA sayısının fazla olduğu

görülmektedir. Bu değerlendirme, başlangıç noktası olarak tablodan çıkarılabilecek basit bir analiz olarak kabul edilebilir.

HIV yoğunluğunun yüksek ve PLWHA sayısının 24.7 milyon olduğu Sahra-altı Afrika, HIV'den en çok etkilenen kıtadır. Buna karşılık aynı kıta içerisinde olan MENA Bölgesi'nde PLWHA sayısı 230.000'dur. Diğer bir deyişle MENA Bölgesi (355 milyon nüfusu), Afrika'daki HIV yaygınlığının %1'ini oluşturmaktadır. Bu analiz, Sahra-altı Afrika ve MENA Bölgesi arasındaki önemli farkın sebebinin daha fazla araştırılmasına zemin hazırlar. Gelecek olan bölümde bu farkın sebepleri ayrıntılı olarak işlenecektir.

MENA Bölgesi'nin %99'unu Müslüman nüfus oluşturmaktadır ve bu bölgeye Arap kültürü hakimdir. Araplar arasında çoğunlukla Müslümanlar, birinci bölümde bahsedilen uygulamalara benzer olanları uygular ve yasaklarlar. Bu bölümde eklemek istediğim diğer bir uygulama ise poligami ve onun HIV'in yayılımı üstündeki etkisidir. Poligami, MENA Bölgesi'nin çoğunluğunda uygulanır.

3.2 MENA BÖLGESİ'NDE HIV

MENA Bölgesi, Afrika'daki Mısır, Libya, Tunus, Fas, Cezayir ve Sudan ülkeleri ile Filistin, Irak, Bahreyn, Suudi Arabistan, Lübnan, Suriye, İran ve Yemen ülkelerini kapsar.

MENA REGION
(MIDDLE EAST & NORTH AFRICA REGION)

Şekil 5: Resim MENA Bölgesi

HIV ile yaşayan insan sayısının (PLWHA) bu bölgede en az olmasının sebebinin, evlilik öncesi cinsel ilişkinin yasak olması, erkeklerin sünnet olması ve evlilikte sadakat (Setayesh, Fahmi, Feki, & Ford, 2014) gibi konularda dinin takındığı sağlam duruş olduğuna inanılmaktadır. Dini hukukun bu konulardaki kesin tavrına rağmen diğer kıtalarda olduğu gibi PLWHA, bu kıtada da görülmektedir. Ayrıca HIV, Allah'ın tüm insanlık için olan uyarısına saygı göstermemenin bir cezası ve zina işlemekten uzak durmak için bir işaret olarak düşünülmektedir (Yasin & Jani, 2013, s. 74).

MENA Bölgesi'ndeki ilk AIDS olayları 1980'lerin ortalarında rapor edilmiş ve 1990'dan itibaren, her ülkede HIV ile yaşayan insanlar tespit edilmiştir. Bu olayların büyük çoğunluğu, HIV'in yurtdışına yayılması, HIV bulaşmış kan ürünleri ya da organ nakilleri ile ilişkilendirildi. Ancak, 1990'ların başlarına gelindiğinde, en yüksek enfeksiyon riski olan anahtar nüfus arasında yeni bir yayılma şekli ortaya çıktı. Şu anda HIV'in nüfusun geneline yayıldığı Güney Sudan, Somali'nin bazı bölgeleri ve Cibuti hariç MENA'daki HIV, enfeksiyon riskini arttıran davranışlar sergileyen belirli bir grup üzerinde yoğunlaşmıştır—yani, erkeklerle cinsel ilişkide bulunan erkekler, bayan

seks işçileri ve uyuşturucu kullanan insanlar (Setayesh, Fahmi, Feki, & Ford, 2014).

Bu davranışlar hakkındaki bütün yasaklamalara rağmen PLWHA sayısı 2013 yılında yükselmiştir. UNAIDS raporuna göre, yukarıda bahsedilenlerin dışında bu bölgelerde HIV'in yayılmasına etki eden diğer bir faktör ise sürekli hareket halinde bulunmaktır. Anahtar nüfusun dışında, HIV'in yoğun olarak görüldüğü grupların kamyon şoförleri ve pansiyonerler olduğu gözlemlenmiştir. Erkeklerin kadınlardan daha fazla hareket halinde bulunması sebebi ile hareket halinde ve göç sırasında HIV'e maruz kalma oranı artar. Kadınlar da riskli cinsel davranışlar yoluyla eşlerinden enfeksiyon kaparlar.⁵⁸

Bu ikisi doğrudan bulaşma yollarından değildir ancak sıkıntı hissinden kurtulmak için başvurulmuş alkol ve madde kullanımı gibi, enfeksiyon kapmaya neden olan davranışlara kapı açarlar. UNAIDS raporuna göre, kamyon şoförleri ve onların muavinleri, denizciler ve üniformalı bireyler gibi gezen kişiler, Kızıl Deniz ve Aden Körfezi çevresindeki iş limanlarında daha fazla bulunmaktadır. Riskli davranışların gelişmesine ek olarak, onların genç yaşta olmaları ve cinsel olarak aktif olmaları da, onları eş zamanlı seks partneri sahip olmak ile aynı anlama gelen ticari seks işçileri (CSW) ile korumasız sekse doğru yönlendirir. 2014 yılında MENA Bölgesi'ndeki CSW istatistikleri aşağıdaki gibidir (Setayesh, Fahmi, Feki, & Ford, 2014, s. 5).

⁵⁸ UNAIDS. AIDS response, Epidemic update and health sector progress towards universal Access. s. 52.

Tablo 6
MENA Bölgesi'ndeki Ticari Seks İşçileri (CSWs) Arasında HIV

Ülke	Toplam Nüfus	Müslüman Nüfus ⁵⁹	Tahmin	Düşük-Yüksek	Etki eden temel faktörler
Sudan	37.2 milyon	70%	77,000	60,000 – 105,000	CSWs
İran	76.42 milyon	99.7%	71,000	53,000 – 103,000	IDUs (Enjekte eden uyuşturucu kullanıcıları)
Somali	10.2 milyon	98.6%	31,000	21,000 – 47,000	CSWs
Fas	32.52 milyon	99.7%	30,000	22,000 – 40,000	CSWs , IDUs. MSM
Cezayir	38.48 milyon	99%	23,000	12,000 – 41,000	CSWs
Yemen	23.85 milyon	99%	19,000	9,000 – 47,000	CSWs
Cibuti	859,652	99%	8,000	6,000 – 9,000	CSWs
Mısır	80.72 milyon	94.12%	7,000	4,000 – 10,000	CSW ve MSM
Tunus	10.78 milyon	99%	2,300	1,400 – 3,800	MSM ve CSWs

⁵⁹ Muslim majority countries. PEW Research Center. The future of the global Muslim population (2010-2030), s. 156-157. Bu tez için 2010 verileri yeterli bulunmuştur.

Aşağıdaki tablo, MENA Bölgesi'ndeki birkaç ülkedeki anahtar nüfus üzerindeki HIV yoğunlaşmasını göstermektedir.

Tablo 7
MENA Bölgesi'ndeki CSW ve MSM arasındaki HIV Yoğunlaşması

MENA ülkeleri		MSM	CSWs
Sudan		8-9%	1-4.9%
Mısır	Kahire	5%	- IDU'lar daha çok maruz kalmaktadır.
	İskenderiye	7%	-
Tunus		5%	1-4.9%
Fas		4%	1-4.9%
Libya		15.7%	
Lübnan		4.9%	

İran		1-4.9%
------	--	--------

Araştırmaların gösterdiğine göre 2012 yılında bayan CSW'lerin % 1.7'sinin MENA Bölgesi'nde yaşadığı tahmin edilmektedir. MENA ülkeleri arasındaki Fas'da 60,000 CSW bulunmaktadır ve bu, yeni enfeksiyonların %50'sinin sebebi olmasıyla sonuçlanır. Halbuki Libya'daki yaygınlığın %15,7'sini MSM ve CSW'ler oluşturmaktadır. Çoklu seks partnerliği ve kondom kullanımının düşük olması, hızlı artışın sebebi olarak görülmektedir (AVERT, 2015).

Mısır'da iki anahtar nüfus grubu arasında yüksek bir HIV yoğunlaşması vardır. Bu gruplar uyuşturucu kullanan nüfus grubu ve MSM'dir. Bu iki grup dışında, düşük bir yaygınlık daha olduğu rapor edilmektedir⁶⁰ (UNAIDS/Mısır, 2015).

Ancak, işgücü göçünün fazla olması, gençler arasında cinsel normların ve uygulamaların değişmesi ve risk nüfusu grubunun varlığı sebebi ile gelecekte Orta Doğu'da birkaç faktör, HIV salgınının artmasına sebep olabilir. Turist çekiciliğinin fazla olduğu bazı zengin ülkelerde, belirlenmemiş yabancı CSW'ler ülkeye girmekte ve gençler arasında değişen seks normları ve küreselleşmenin etkisi ile yaygınlığı yükseltmektedirler (Country Progress Report UAE, 2014).

3.3 SAHRA-ALTI ÜLKELERDE HIV

En yüksek PLWHA sayısı bu bölgede bulunmaktadır. Sebepler ve bu sebeplerin HIV'e olan katkısı araştırıldıktan sonra MENA'daki ülkelerle karşılaştırmak, CSW, IDU ve cinsel ilişkinin HIV'in yayılmasındaki önemli

⁶⁰ UNAIDS. National HIV programme, Situation and Gap Analysis. s. 2.

etkisi hakkında daha fazla bilgi verebilir. Afrika’da HIV ve CSW hakkında çeşitli çalışmalar ve çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Londra Hijyen ve Tropik Tıp Okulu tarafından yapılan bir çalışma, dört farklı Sahra-altı ülkesindeki yüksek ve nispeten düşük HIV yaygınlığını göstermektedir. Seks işçileri arasındaki yaygınlığı tahmin etmek amacı ile 300 CSW ve yaşları 15 ve 49 arasında olan 1000 erkek model kullanıldı. Bu çalışmanın sonucuna göre seks işçileri arasında HIV yaygınlığının ve genital ülserin çok fazla olduğu bulundu (London School of Hygiene and Tropical Medicine, 2001).

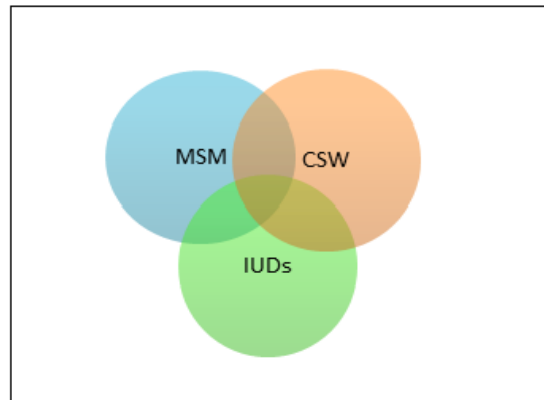
Bununla birlikte yapılan çalışmalar, Sahra-altı ülkeler içinde Müslümanların çoğunlukta olduğu bölgelerin en düşük HIV yaygınlığına sahip olduğunu göstermektedir. Bunun en iyi örneği aşağıdaki bölümlerde bahsedilen Batı Afrika’daki Nijerya’dır.

büyük bir endişeye sebep olur. CSW'lerin alkol kullanımı ile yüksek oranda yakın olması, kondom kullanımının daha seyrek olmasına sebep olur.

Tablo 8
Seks İşçileri Arasında HIV Yaygınlığı

Ülkeler	Yaygınlık
Isumu, Kenya	75%
Ndola, Zambiya	69%
Cotonou, Benin	55%
Yaoundé, Kamerun	34% (yaygın kondom kullanımı sebebi ile)

Seks işçiliğine ek olarak, araştırmaların çoğu, enfeksiyonun MSM, CSW ve IDU'lar arasında yoğunlaşması ile ilgili ortak sonuçlara sahiptir. Bu riskli davranışların en başında gelen alkol kullanımı, enfeksiyonun nüfusun geneline yayılma ihtimalini fazlasıyla kuvvetlendirir. MENA'da yapılan çalışmaların çoğunda poligami, HIV'in yayılmasında asla konu olmamıştır. Bunun yerine, seks partnerliğini kısıtlayarak önleyici bir mekanizma olmuştur. Ayrıca, İslam'da poligami kurumsaldır.

Şekil 7: MENA'daki anahtar Nüfus Arasındaki Kesişme

Yukarıda bahsedildiği gibi, MSM ve diğer tüm homoseksüellik formları Anahtar Nüfus olarak kabul edilir. Bir din olarak İslam, aynı cinsiyetle cinsel ilişkiyi yasaklar ancak bu, Müslüman homoseksüel olmadığı anlamına gelmez. Dünya çapında bir araştırma gösterir ki, aynı cinsiyetle cinsel ilişki 76 ülkede yasal değildir ve bu ülkelerin 19'u MENA Bölgesi'ndedir. Ayrıca bu bölge, homoseksüelliğin cezasının ölüm olduğu 7 ülkeden 5'ini içermektedir. Bu ülkeler: İran, Suudi Arabistan, Somali'nin bazı bölgeleri, Sudan ve Yemendir.

HIV'e sevk eden bu davranışların yasal olmaması ve İslam'ın sert kuralları sayesinde bu davranışların, bu bölgede görülme oranı oldukça düşüktür. Bununla beraber, HIV salgınının bu gruplar arasındaki yaygınlık oranı %28 olarak tespit edilmiştir (Setayesh, Fahmi, Feki, & Ford, 2014).

3.4 HIV VE ÇOK EŞLİLİK

HIV virüsü her yerde vardır. Birisi riskli bir davranışla mikrop kapabilir. HIV yayılmasının ana yollarından, riskli davranışlardan ve MARP'ların kim olduğundan ilk bölümde bahsedildi. Bu bölümün odak noktası ise özellikle Müslüman ülkelerinde ki çok eşlilikle HIV'in nasıl bir arada bulunduğunu incelemektir.

Çok eşlilik terimi çoğunlukla eş zamanlı çoklu seks partnerliği ile karıştırılır. Bu iki terim aynı tanımı paylaşabilir. Fakat çok eşliliğin İslami tanımı gerçek tanımından farklı olarak açıklanır. İslam'da çok eşlilik, şartları ve sınırlı eş sayısı ile eş zamanlı çoklu seks partnerliğinin özel bir biçimi olduğu söylenebilir. Bu iki terim farklılığı aşağıdaki tabloda gösteriliyor (Philips&Jones, 2005).

Tablo 9
Çok Eşlilik ve Eş Zamanlı Seks Partnerliği

İslam'da Çok Eşlilik	Eş Zamanlı Seks Partnerliği
Kabul edilen tanım- Çok eşlilik, bir kişinin birden fazla eşe sahip olduğu bir evlilik sistemidir. Çok eşlilik iki şekilde olabilir; birisi bir adamın birden fazla kadınla evlendiği çok karıllık sistemidir. Diğeri ise bir kadının birden fazla adamla evlendiği çok kocalılık sistemidir. İslam, çok kocalılığı tamamen yasaklarken sınırlı çok karıllığa izin vermektedir.	Kabul edilen tanım- Eş zamanalı cinsel partnerlikteki şahıslar, tarafın bir partnerle cinsi münasebetinin iki fiili arasında diğeri bir partnerle ilişkiye girdiği çakışan cinsi partnerlikle karıştırılmaktadır⁶¹.
Evliliktir.(Kurumsal) Şer'i hukukun altında kabul edilir.	Evlilik değildir (Yasa gerekmez.).
Sadece bir adamın bütün ön koşullarla birlikte çok kadınla evlenmesine izin	Hem erkekler hem kadınlar birçok

⁶¹ (UNAIDS) terminoloji kılavuzun 2015, s.16.

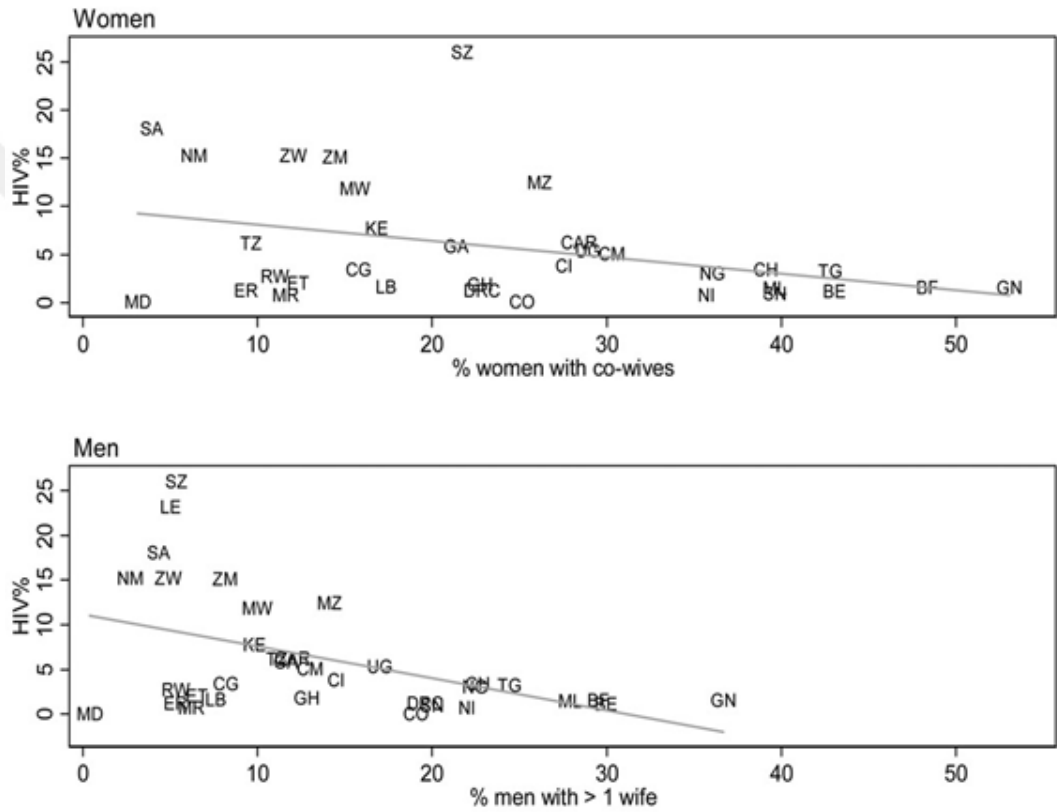
verilir. (Cinsiyet eşitliği ile ilgili değildir.)	eşe sahip olabilir.
Aynı anda dört hanıma sahip olmakla sınırlıdır.	Açık ilişki (Sınırlama yok).
Çok eşlilik için şartlar gereklidir.	Şarta gerek yoktur.
Doğru sebep için yapılırsa ceza yoktur.	İslam'daki büyük günahlardan birisi olarak kabul edilir.
Babalık sorunu yoktur (Baba bilinir).	Babalık sorunu vardır. (Baba bilinebilir veya bilinmeyebilir.)
Kadın mülkiyet hakkını talep etme hakkına sahiptir.	Kanuni olarak yapılmadan kadın için hak yoktur.
Kadın eş olarak isimlendirilir.	İsimlendirme yoktur.
Kadın tanınır.	Kadın tanınabilir veya tanınmayabilir (Bir gecelik ilişki olabilir).

Bu iki terimin özellikleri yukarıdaki tabloda görülmektedir. İslam'daki çok eşlilik çoğu zaman iğrenç olarak algılanır. Bu algı küçük, asılsız ve yanlış bilgidir. Bunu söyledikten sonra, ilişkilerin bu iki tip sonuçlarını ölçerken, İslam'da çok eşliliğin kavramı ve yararı açık ve kabul edilebilir.

Bölünmüş veriler üzerindeki sınırlama nedeniyle çok karınlık ve HIV arasındaki ilişkiye açıklık getirmek zordur. Yine de eğer bu ikisi doğrudan ilişkiye sahipse bunu görmek için DHS ve AIS gibi yapılan diğer araştırmalarda bulunan bilgiler farklı değişkenler ile birleştirilir.

Çeşitli nüfus araştırma bulgularına göre çok eşlilik ve HIV yaygınlığı arasında negatif bir ilişki vardır. Daha önceki bölümlerde belirtildiği şekliyle çok eşlilik terimi çoğu kez eş zamanlı veya örtüşen cinsel eşler ile karıştırılır.

Aşağıdaki grafik tanımı, bu iki değişken arasındaki ilişkiyi gösteren Sahra-altı Afrika ülkelerinde yapılan çalışmanın bir sonucudur. İlki kumalara sahip olan kadınlar arasındaki HIV yaygınlığını gösterir. Kumaların yüzdesinin sayısı arttıkça HIV yaygınlığı azalır. Erkekler arasında da aynı akış işi olur. Birden fazla kadınla birlikte olan erkeklerin yüzdesi arttıkça HIV yaygınlığı azalır.

Şekil 8: HIV ve Çok Eşlilik Arasındaki İlişki

Eşlerin sayısının açık olması (İslam maksimum dört eşe izin verir) diğer bütün gereksiz anlaşmaları yasaklar. Belirtilen şartlar yönünde, eğer bir adamın başka bir eşe ihtiyacı varsa ve aynı zamanda zinayı önlerse o adamın birinci eşinin onayı ile ikinci, üçüncü ve dördüncü eş ile evlenmesine izin verilir.

Uganda’da Müslümanların %91’i sünnetli erkeklerdir. Alkol alımının yasaklanması gayrimüslim muadillerine nazaran daha az yaygınlığı olan Müslüman nüfusuna olanak sağlar. Özellikle cinsel ilişki sonrası yıkanma da (غسل) HIV’in azalmasında bir rol oynayabilir. Kenya’daki çalışmanın bulguları da, zinaya ilişkin İslam’ın katı kuralları nedeniyle Müslümanlarda ticari seks işçilerine (CSW) gitmenin önemli derecede az olduğunu göstermiştir. Müslümanlar arasında HIV alt yaygınlık oranına katkı sağlayan diğer bir faktör ise yaşam süresindeki cinsel eş üzerinde sınırlı kuralların olmasıdır (B. Gray, 2004, s. 1751-1756).

3.5 AFRIKA’DAKİ MÜSLÜMAN NÜFUS ARASINDAKİ HIV’E ÇOK EŞLİLİĞİN ETKİSİ

Afrika PLWH’nin en yüksek sayısının hesaplandığı ikinci büyük kıtadır. Ayrıca kültürel, ekonomik, statü ve din ile ilgili nedenlerden dolayı çok eşliliğin yaygın biçimde uygulandığı bir kıtadır. Aşağıdaki tablolar Afrika’daki üç değişkeni göstermektedir.

Tablo 10
MENA (Kuzey Afrika) Ülkelerindeki Müslüman Nüfus ve PLWHA

Kuzey Afrika				
Ülkeler	Toplam Nüfus*	Müslüman Nüfusu (%)	Çok Eşliliğin Yasal Statüsü	PLWHIV* Sayısı
Cezayir	38,813,720	99.00	Yasal	23,000*
Mısır	86,895,100	94.12	Yasal	7,000
Libya	6,244,174	99.97	Yasal	10,000
Moritanya	3,516,806	99.99	Yasal	10,500
Fas	32,987,210	99.07	Belirli koşullar altında izin verilir.	30,000*

Sudan	35,482,230	70.00	Yasal	69,000*
Tunus	10,937,520	99.00	Yasadışı	2,300

* Endeks mundi CIA World Fact Book gelen kaynaklar.

Göçmenler, eşcinsel erkekler, IDU, MSM ve CSW arasındaki HIV konsantrasyonu sarıyla vurgulanmış ülkelerde çok yüksektir. (UNAIDS, THE GAP raporu, Eylül 2014, s. 76)

Tablo 11
MENA (Batı Afrika) Ülkelerindeki Müslüman Nüfus ve PLWHA

Batı Afrika				
Ülkeler	Müslüman Nüfus (%)	Çok Eşliliğin Yasal Statüsü	Nüfus Büyüklüğü 2014	PLWHIV Sayısı 2014
Burkina Faso	60.53*	Yasal	18,365,200	114,300*
Gambiya	90.00	Yasal	1,925,527	14,300
Gine	85.00*	Yasadışı	11,474,380	118,100*
Mali	90.00*	Yasal	16,455,900	100,300*
Senegal	93.00		13,635,930	42,800
Sierra Leone	75.00	Yasadışı	5,743,725	57,700

Yukarıdaki tabloda % 50'nin üzerinde Müslüman nüfusa sahip ülkeler vardır (Grafiklerin dini orana daha fazla veri eklemek için takip edilmesi gerekir). Batı Afrika'da HIV diğer Sahra-altı Afrika ülkeleri ile karşılaştırıldığında daha azdır. Geri kalanlarla birlikte vurgulanmış ülkelerdeki HIV, MARP özellikle CWS (hem erkek hem de kadın), MSM ve IDU arasında son derece yaygındır. (USAID, 2011, s. 4) Çoğu Batı Afrika ülkelerinde özellikle Müslüman nüfusunun yüksek olduğu yerlerde çok eşlilik yasaldır. Bu bölgedeki araştırma bulguları çok eşliliğin yaygınlık oranındaki artışa katkı sağlamadığını gösteriyor.

Tablo 12
PLWHA'nın Yüksek Yüzdesi ile Sahra-altı Afrika Ülkeleri

Ülkeler	Müslüman Nüfus (%)	Çok Eşliliğin Yasal Statüsü	Nüfus Büyüklüğü 2014	Toplam Sahra-altı Nüfusunun PLWHIV Sayısı
Güney Afrika	1.6*	Yasal	48,375,640	6,070,000*
Nijerya	47.20*	Yasal	177,155,800	3,426,000
Kenya	10	Yasal	45,010,060	1,646,000
Mozambik	17.6*	Yasadışı ⁶²	24,692,140	1,554,000*
Tanzanya	35*	Yasal	49,639,140	1,472,000*
Zimbabve	1	Yasadışı	13,771,720	1,368,000
Uganda	12.10	Yasadışı	35,918,920	1,549,000

* Karşılaştırma amacıyla

Yukarıdaki tablodan, Nijerya PLWHA sayısı bakımından ikinci Sahra-altı Afrika ülkesi olarak sıralanır (UNAIDS, THE GAP raporu, Eylül 2014).

HIV virüsünün ulaşmasından kendini korumak için cinsel istekten uzak durma %100 güvenli bir yöntemdir. Dolayısıyla hem Hristiyanlıkta hem de İslam'da evlenene kadar cinsel istekten uzak durma tavsiye edilir. Gerçek şu ki İslam'da ve Hristiyanlıkta zinanın cezası farklıdır. İnsanlar ciddi bir şekilde daha sıkı sıkıya bahsedilen birini alır. Zinanın cezasını Tanrı verecek inancı vardır. Hristiyanlar için Tanrı merhametlidir ve her günahı affedebilir.

⁶² Geleneklerde yasal, anayasal kanunda yasadışı

Hristiyan gençlerin Müslüman muadillerine göre evlilik öncesi cinsel ilişkiye girme olasılığı daha yüksektir. Öte yandan, evlilik öncesi cinsel ilişki ve hukuk şeriat mahkemesinde başlayan cezalarla ilgili İslam'daki sıkı kural bu eylemi yapan gençlerin sayısını etkilemiştir (Modupeoluwa, 2012, s.52). Bu doğrudan doğruya Müslümanların PLWHA sayısının nispeten düşük olduğunu gösterir.

Bir diğer araştırma bulgusu istatistikler ile aynı fikri kanıtlamaktadır. Hristiyan Nijeryalı erkeklerin yaklaşık %79'unun evlilik dışı bir ilişkisi olduğu için Müslümanlardan daha çabuk hasta olması muhtemeldir. Birçok gayrimüslimin zinaya ilişkin dinin öğretilerini takip etmesinde başarısız olduğu bu sonuçlardan bellidir (Isiugo-Abanihe, 1994, s. 117-121). Bu PLWH'nin yüksek sayısının hesaplandığı Hristiyanları etiketlemek değildir, daha ziyade ben İslami uygulamaların nasıl katkı sağladığına ve Müslümanların Allah'ın (cc) emirlerini bir hayat kuralı olarak ciddi bir şekilde nasıl aldıklarına odaklanmaktayım.

Kısaca HIV (insan bağışık yetmezliği virüsü) var olmasından bu yana milyonlarca kişiyi öldürdü. HIV riskli davranışlar ile insanlar arasında yaygındır ve bu nüfusu anahtar nüfus olarak adlandırırız. Sonuç olarak Müslüman ülkelerdeki HIV ile yaşayan insanların sayısı çok azdır. Afrika'daki HIV ile yaşayan insanların oranı %1'dir. Geri kalan %99'u Sahra-altı Afrika'sındadır. Araştırmalar aynı kıtada böyle büyük bir farkın nedenini incelemiştir.

Bunların ışığında, MENA bölgesindeki HIV, CSW, MSM ve IDU ve mobil erkeklerin yaygın olduğu portalda birkaç ölçü arasında yoğunlaşır. Riskli davranışları ile bu gruplar normal sakine nazaran en savunmasız olanıdır. Gerçek şu ki, bu uygulamalar İslam'da kesinlikle yasaklanır ve İslam hukuk düzeninden sakınmayı göz ardı edenlere karşılık nüfusun çoğunluğunda HIV tespit edilmiştir. Buna karşılık olarak Sahra-altı Afrika'da insanlar bu salgın hastalığa maruz kalan faktörlerdeki geniş bulaşmadan dolayı HIV

yaygınlığının en yüksek sayıda maruz kalmaktadır. Ölümünün çoğu ART ve tıbbi tedavinin ulaşılabilirliğinden kaynaklanır.

Birçok araştırma bulguları, çoklu seks partnerli insanların yüksek derecede HIV'e maruz kaldığını kanıtlar. Fakat birçok eşli insanlarda durum aynı değildir. Bu, adamlarla evli olan bütün eşleri tanıyan ve hakkını veren çok eşliliğin kurumsal doğasından dolayıdır. Çoğu Afrika ülkesinde eşler çok, HIV azdır. Bu, bilinmeyen seks eşlere sahip olmaktan çok kurumsal çok eşliliğin koruyucu niteliğini gösterir.

MENA bölgesinde, çok eşlilik yaygın olarak uygulanmaktadır ve bu da Kuran'da günah sayılan evlilik dışı seks eşleri olan erkekleri korumuştur. Riskli davranışlara bulaşması yasak olan Müslümanlar; tüm dünyadaki erkek Müslümanların sünnet edilmesi zorunludur ve bütün Müslümanlar abdest alırlar. Bu da onları enfeksiyona yakalanmadan koruduğu için önemli bir avantaj olmuştur.

SONUÇ

Dünyada 1982'den bu yana salgın hastalıklar ve özellikle HIV virüsü nedeniyle milyonlarca kişi hayatını kaybetmiştir. Bu çalışmada da yer alan 2013'teki WHO raporlarına göre dünyada 35 milyon insan HIV ile yaşamakta ve her yıl 1.5 milyon insan hastalıktan dolayı ölmektedir. İslam dini insan türünü vücudun her hangi bir organına zarar vermekten, çaresi olmayan sağlık sorunlarına maruz kalmaktan, doğum kusurları ile çocuk sahibi olmaktan, suç işlemekten, salgın hastalıklara yakalanmaktan ve başkasına bulaştırmaktan korumak için önemli tedbirler almıştır. Bu çalışma genel olarak bu tedbirler üzerinde durmakta ve özel olarak HIV virüsü ile poligami arasında nasıl negative bir ilişki olduğunu MENA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri) bölgesi üzerinde ortaya koymaktadır. Zira HIV, dünya üzerinde genellikle Afrika'daki üçüncü dünya ülkelerini oldukça etkilemektedir.

HIV yoğunluğunun yüksek ve PLWHA sayısının 24.7 milyon olduğu Sahra-altı Afrika, HIV'den en çok etkilenen kıtadır. Buna karşılık aynı kıta içerisinde olan MENA Bölgesi'nde PLWHA sayısı 230.000'dur. Diğer bir deyişle 355 milyon kişinin yaşadığı MENA Bölgesi,⁶³ Afrika'daki HIV yaygınlığının %1'ini oluşturmaktadır. Bu analiz, Sahra-altı Afrika ve MENA Bölgesi arasındaki önemli farkın sebebinin daha fazla araştırılmasına zemin hazırlar. MENA Bölgesi'nin %99'unu Müslüman nüfus oluşturmaktadır ve bu bölgeye Arap kültürü hakimdir. Araplar arasında çoğunlukla Müslümanlar, birinci bölümde bahsedilen uygulamalara benzer olanları uygular ve yasaklarlar. Bu bölümde eklemek istediğim diğer bir uygulama ise poligami ve onun HIV'in yayılımı üstündeki etkisidir. Poligami, MENA Bölgesi'nin çoğunluğunda uygulanır.

⁶³ <http://www.worldbank.org/en/region/mena/overview#1>

HIV, enfeksiyon kapmaya sebep olan davranışlarda bulunanları etkileyen bir hastalıktır. Bu yüzden HIV genellikle alkol ve uyuşturucu kullananları, seks işçilerini, eşcinselleri (homoseksüel) ve transeksüelleri etkiler. Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı'nın (UNAIDS) terminoloji kılavuzuna göre, bu insanlar Anahtar Nüfus olarak adlandırılmaktadır.

Poligaminin negatif etkisini ortaya koyan bir çok argüman olduğu gibi, sağlıkla ilişkisi bakımından özellikle yukarıda bahsedilen cinsi münasebetle aktarılan hastalıkları körüklediği bilgisinin aksine poligaminin pozitif etkisini gösteren bazı araştırmalar da realite olarak vardır. Poligami ile sıkça karıştırılan çoklu seks partnerliğinin, cinsel yolla aktarılan hastalıkların yayılmasına ilişkin etkisi hususunda hiçbir şüphe yoktur.

İslamda poligami terimi 'bildirilen şartlar doğrultusunda en fazla dört eşle sınırlandırılmış olan evlilik' şeklinde tanımlanmıştır. Terimin onu pratik düzeyde farklı kılan diğer bir genel tanımı ise, sabit veya sınırlı bir şart olmaksızın birden fazla kadınla evliliktir. Poligamide sadakatsizliğin HIV ve AIDS gibi pek çok cinsel hastalığı arttırdığı literatürde belgelenmiştir. Bazı araştırmacılar, poligami uygulamasının insanları HIV/AIDS'e karşı korunmasız yapmadığını, dahası onun insanların ait olduğu toplumun sosyal ve kültürel bir uygulaması olduğunu belirtmişlerdir. Poligami uygulaması insanların müzakere ettiği ve deneyimlediği sosyal ilişkilerinin tezahürüdür. Poligami de din ve eğitim gibi kurumların yaptığına benzer bir yolla insanları sosyalleştirir. Odak gruplarından, dini ve toplum liderleri, toplumdaki çeşitli kadın ve erkek grupları ile yapılan etraflı röportajlardan çıkarımlar, bazı ülkelerdeki dini kurumların insanların poligami ve HIV/AIDS'in yayılımına karşı olan algı ve tutumları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu destekler. Sadece belirli bir bölge üzerinde odaklanan bu çalışmayı destekleyen benzer çalışmalar yapılması burada ortaya konulan sonuçları daha sağlıklı ve belirgin hale getirecektir.

KAYNAKÇA

- Akala, F. A., & Semini, I. (2010). *Characterizing the HIV/AIDS epidemic in the middle east and northern Africa*. World Bank.
- Al-Hashim, A.-M. (2011). *The days of Prophet Mohammed with his wives* (Third b.). (N. M. Jaffala, Çev.) Riyadh, Saudi Arabia: International Islamic Publishing house.
- Abdullah K.(2007). ‘‘Mut’a nikah üzerine bazı mulahzalar’’ .İslam Hukuk araştırmaları Dergisi. s.153-170.
- AVERT. (2015, May). *HIV AIDS in the middle east and Northern Afrika*. May 1, 2015 tarihinde AVERTING HIV and AIDS: <http://www.avert.org/professionals/hiv-around-world/middle-east-north-africa-mena> adresinden alındı
- B. Gray, P. (2004). *HIV and Islam, is HIV prevalence lower among Muslims?* Cambridge: Elsevier.
- Balfour, R., & Allen, J. (2014). *A Review of the Literature on Sex Workers and Social Exclusion*. UCL Institute of Health Equity.
- Bogale, A., & Seme, A. (2014). ‘‘Premarital Sexual practices and its predictors among in school youths of Shendi town’’, West Gojjam Zone, North West Ethiopia. *Reproductive Health*. s. 1-9.
- Bowlus, A. J., & Seitz, S. N. (2002). *Domestic Violence, Employment and Divorce*.
- CDC. (2015, june). *HIV risk among adult sex workers in USA*. Center for Disease control and prevention (CDC 24/7 saving lives, protecting people):
<http://www.cdc.gov/hiv/group/sexworkers.html> (11 Haziran 2015).
- CDC. (2001, June 1). *First Report of AIDS*. Washington: CDC.
- Cook, E. (2005, November). Commitment in Polyamorous Relationships. *Commitment in Polygamous relationships*, s. 1.

COUNTRY PROGRESS REPORT UAE. UAE: NAP and MOH, (2014).

Dunya BANKası. List of countries by Sex ratio, 2015.

D. W. Doherty. How common is marriage and what are the reason? (s. 42).

E.Levine.Current Anthropology, Vol. 38, No. 3. (Jun., 1997), s. 375-398.

EUROCARE, & COFACE. (1998). *Alcohol problems in the family*. European commission. Eurocare.

Foundation for a Drug-free world. (2008). The truth about alcohol. *International Statistics*, 12-23. USA: Foundation for a drug-free world.

H. Greenstone, J. (tarih yok). *Polygamy*. 2002-2011 tarihinde Jewish Encyclopedia: <http://jewishencyclopedia.com/articles/12260-polygamy> adresinden alındı

Hankins, C. A., Friedman, S. R., Zafar, T., & A. Strathdee, S. (2002). *Transmission and prevention of HIV and sexually transmitted infections in war settings: implications for current and future armed conflicts*. Geneva: Lippicott Williams and Wilkins.

Health, N. z. (2010). *Alcohol and pregnancy*. Ministry of Health (New Zealand). Wellington: Ministry of health of New Zealand.

Isiugo-Abanihe, U. C. (1994). *Extramarital relations and perceptions in Nigeria*. University of Ibadan.

Islamhouse. (2013). *Islamhouse.com*. [www.islamreligion.com website: http://d1.islamhouse.com/data/en/ih_articles/single2/en_Polygamy_in_Judaism_and_Christianity.pdf](http://d1.islamhouse.com/data/en/ih_articles/single2/en_Polygamy_in_Judaism_and_Christianity.pdf) adresinden alınmıştır

IslamReligion.com. (2006, April 25). *Reasons why Islam permits Polygamy*. May 01, 2014 tarihinde Cooperative Office for Dawah in Rawdah: <http://www.islamreligion.com/articles/328/reasons-why-islam-permits-polygamy/> adresinden alındı

Kendall J. Bryant, P. S. (2010). Integrating HIV/AIDS and Alcohol Research. In *Alcohol Research and Health* (Vol. 33, pp. 167-177). Washington, Maryland, Maryland, USA.

KK. Aggarwal. “Sexual Desire and Sexual Activity of Men and Women Across their Life Span” (Vol.24). s.209. Indiana (2013).

- Korzeniewski, Krzysztof. (2012). Sexually Transmitted Infections Among Army Personnel in the Military Environment. K. Korzeniewski, & P. N. Malla (Dü.) içinde, *Sexually Transmitted Infections* (s. 165-176). Poland: InTech.
- London School of Hygiene and tropica medicine. (2001, August 15). Commercial Sex and the spread of HIV in four cities in Sub-Saharan Africa. *PubMed*.
- Mackenzie, Caroline, & Kiragu., K. (2007, January). Operations Research study in Kenya. *Population Council*, 1-2.
- McCulloch, D. A. (2006). Understanding the relationship between alcohol and metal health. Mental health foundation. *Cheers*, 7.
- Michael J. Alicea, M. M. (tarih yok). *Recovery from Infidelity (A healing process)*. Argosy University, Miami.
- Modupeoluwa, D. (2012, May). Religious and Gender Dimension of HIV/AIDS Risk among Women in Nigeria. s.1-63.
- Moller, V. & Welch, G. (1985). Polygamy and well-being among Zulu migrants. s. 48-56.
- Nancy T.Ellis. Risk of co-factors Among women related to HIV infection and AIDS Treatment. Vol. 18.No.1. s. 6-7. (2000)
- Nyathikazi, T. J. (2013). Investiating the association between HIV and AIDS and polygamy among practising polygamists in Kuwazulu-Natal, North coast Area. M. V. (1981/1990) içinde, *polygamy, economic security ad well-being fo retired Zulu migrant workers*. (Cilt 5th, s. 18 (the journal vol.5 pp 205-2016)). journal of Cross-Cultural Gerontology.
- PAHO, W. a. (2012). *Understanding and addressing Violence against women*. WHO.
- PEW Research Center. (2009). *Mapping the Global Muslim Population*. PEW forum on religion and Life. Washington DC: PEW research Center.
- Philips, A. A., & Jones, D. J. (2005). *Polygamy in Islam* (2 b.). Riyadh, Saudi Arabia: International Islamic Publishing house.

Rutstein, S. O., & Shah, I. H. (2004). *Infecundity, Infertility, and Childlessness in Developing*. Measure DHS+; WHO, 6. Calverton, Maryland, USA: ORC Macro and the WHO.

Setayesh, H., Fahmi, F. R., Feki, S. e., & Ford, L. S. (2014). *HIV and AIDS in the Middle East and North Africa*. Population Reference Bureau. Washington DC: Population Reference Bureau.

Teenage pregnancy statistics. (2009). Teen pregnancy-help treatment and counselling: <http://www.teenpregnancystatistics.org/content/reasons-for-teen-pregnancies.html> adresinden alınmıştır

UNAIDS. (2012, June 28). *HIV in Libya New evidence and evolving response*. UNAIDS Intranet: <http://www.unaids.org/en/resources/presscentre/featurestories/2012/june/20120627ahivlibya> adresinden alınmıştır

UNAIDS. (2015). UNAIDS Terminology Guidelines. s. 5.

UNAIDS. (September 2014). *THE GAP report*. AIDS. Geneva: UNAIDS.

UNAIDS/Egypt. (2015). *National HIV programmed Situation and Gap Analysis*. Cairo/Egypt.

UNFPA. (2012). *Sex Imbalances at Birth*. Bangkok: Asiapacific UNFPA.

United Nations. (2011). *Population Facts*. Department of Economics and Social affairs population. Geneva: UN.

United Nations. (2015, March 24). *Statistics Times*. Statistics Times: <http://statisticstimes.com/population/population-statistics.php> adresinden alınmıştır

USAID. (2011). *The Epidemiology of HIV epidemics itn the 21st centurty west Africa region*. USAID.

Walter Scheidel. (2008). *Monogamy and polygyny in Greece, Rome and world history*. S. 7-17.

WHO. (2011). *Global Status Report on Alcohol and health*. Geneva: WHO.

WHO, & UNAIDS. (2007). *Male Circumcision and determinants of prevalence, safety, and acceptability*. Geneva: WHO.

World Bank. (2015, March 24). List of countries by Sex ratio.

Yasin, D. R., & Jani, D. M. (2013). The Positive Role of Polygamy in Reducing Women Socio-Related Problems in. *American Internal Journal of Social Science*, 2(3), s. 1-11.

Zare, B. (2011). Review of studies on infidelity. *2011 3rd International Conference on Advanced Management Science. IPEDR vol.19*, s. 182-186. Singapore: IACSIT Press.

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI	TEZİN İSMİ	ANABİLİMDALI/ BİLİMDALI	YER, YIL
FATUMA OMER ALİ	İSLAM DUNYASINDA POLİGAMİNİN CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARA ETKİSİ	İLAHİYAT FAKÜLTESİ İSLAM HUKUKU	İSTANBUL 2016